

శ్రీ శ్రీ శ్రీ కంచి కామకోటి పీఠ ధర్మ ప్రచార పక్ష వారి పక్ష పత్రిక

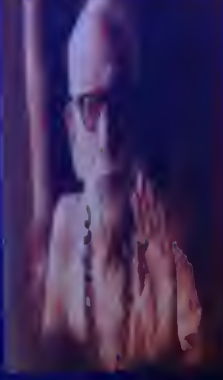
"కామకోటి"

సంపాదకీయాలు

సరస్వతీపుత్ర పుట్టపర్తి నారాయణాచార్య

1967-68|

సమర్పణ భక్తి శ్రద్ధలతో పుట్టపర్తి అనూరాధ.

సంపాదకీయం.

కర్ణాటక సంగీతమునకు స్వరూప మొసగిన మహాత్ములు మువ్వరు. శ్యామాశాస్త్రిలు, దీక్షితులు, త్యాగయ్య. మొదటి యిద్వరును—భక్తులకంటెను—యోగులు. వారి యుపాసన సాంకేతికమైనది. 'శ్యామకృష్ణ'ముద్రలో శ్యామా శాస్త్రిలుగారును, 'గురుగుహ'ముద్రలో దీక్షితులు కృతులు వ్రాసినారు. త్యాగరాజు "త్యాగరాజు ముద్ర"లోనే రచనమొనర్చెను. పాటలు వ్రాయుట—యితర సాహిత్యసృష్టివంటిదికాదు. దానికి ప్రత్యేకమగు నుపజ్ఞగావలెను, స్వరసాహిత్యములను రెంటిని గూర్చి శక్తిగలవానిని 'వాగ్గేయ కారకు'లందురు. దీక్షితుల స్వరసాహిత్యములు రెండును కొంత ప్రౌఢమైనవి. సారశ్యమునకు త్యాగరాజు వెట్టినవీరు. సాహిత్యమునకన్నను భిన్నమైవ యొక యవస్థితి. సంగీతమునకున్నదని చూపించిన వాడో త్యాగరాజు ప్రథముడుగానున్నాడు. అతని సాహిత్యరచనలో—అనుస్వరముల కానుకూర్చామెక్కువ. సాహిత్యము అతని నాదోపనికకొక చిన్న యాధారము మాత్రమే; సంగీతమునకు నాదము ప్రధానము. ఒక్కొక్క రాగము లభావములను చూపును. నాదము సృజితీయందెంత విస్తృతమో—అంత సృజితీయము. అందుచే గాయకుడు మనవై నాతని దయతో సాహిత్యమును స్వీకరించును. త్యాగరాజు నిభానము స్పష్టముగా గనిపించును. మనకు యొక్కొక్కచోట నాతడు రాగభావము భిన్నముగా సాహిత్యమును నడపెను. అనగా దీక్షితుల సాహిత్యముపై నంతదృష్టి లేదన్నమాట. దీక్షితుల యాద్యోక్తు రామమును జపించిన మహాభక్తులు ఇరువదినాల్గువేల కీర్తనములలో—అందులను జపించిన మహాకవి—యాతడు అతని సాహిత్యమునకొకటికొకటికొనెనవాడు. నాదసుధారసమును నాదముగా రాగమే యాతని

ధనుస్సు. స్వరములే గంటలు. నిరంతర రాగాలాపన మేళరము, ఓహో! ఎంత చక్కనివాడు శుద్ధమైన మనస్సుతో మాత్రమే పాడినచో త్యాగరాజు రామము సంతోషింపడు. "ముద్దుగా తంబూరబు సుస్వరముతో పాడవలెను. అతని శివుడుగూడ నాదతనుడు. స్వరరాగ సుధారస'మానియాని యమహాపురుషుడు రామునిలో నైకమైపోయెనను నాభివృత్తంతరసన నాసాదులలో సప్తస్వర సుందరులను బూజించిన కర్మనిష్ఠుడాయన. ఆ మహామహాడు మనకు చూపిన సంగీతము—ఐహికముష్మికములకు కల్పవృక్షమువంటిది. స్వరకల్పనాతడే ప్రచారములోనికి దెచ్చెను. పంచరత్నకృతులకా మహర్షియే యొనర్చిన స్వరవిన్యాసమును మనము గమనించినచో—ఆమహామహాడే భావుకుడో మనకర్థమగును. కాని మనము క్రమముగా యానాదో పాసనా క్షీరాబ్ధిని మఱి పోపుచున్నాము. వింతవింతలు—వికటములునై సినిమా మెట్లు బాడికొని తృప్తిపడుచున్నాము. మధురవస్త్ర యెంతకు దిగినదనగా—గొప్పగొప్ప కఠోరీలోగూడ సినిమాపాటలు పాడుమని ప్రార్థించునడుచున్నాము. వానినైనను గాయకుడు స్వతంత్రించి పాడుటకు వీలులేదు. 'గామభోను'రికావలె—ఆనటుడెట్లు పాడినాడో అట్లే పాడవలెనచేష్టాదులలో వానినే యనుకరింపవలెను. క్రొంగతి యొక్కటివేసినచో తట్టుకొనలేము. రాగాలాపనము వినలేము. స్వరవిన్యాసమున కానందింలేము. నేటికిని తమిళదేశములో సంగీతము కొనయూపిరితో మిగిలియున్నది. త్యాగరాజు తెలుగువాడని విర్రవీగు మనము శాస్త్రీయ సంగీతమునకు తిలోదకములు వదలుచున్నాము. మజాతింకనే రసకత మిగిలినది? ఆహార నిద్రాభయము మాత్రమే.

సంపాదకీయము.

“నేను—నాది” అను నీరెండు భావములును మానవులకు పరమ ప్రియమైనవి. వీనితో నారంభమైన యహంత-తరువాత విశ్వరూపమెత్తును. ఈ యహంత కారము విశ్వవ్యాప్తముగ నొనర్చి కొన్నప్పుడు మానవుడు బ్రహ్మస్వరూపమగును. ఈ యహంత సంపూర్ణముగ నశించి నప్పుడును మానవుడు తరించును. మొదటి వాడు జ్ఞాని రెండవవాడు భక్తుడు. మూలతత్త్వమునందొకటైనను సాధనావస్థలో మాత్రమివి భిన్న భిన్నములుగా గోచరించు చుండును. నేను—నాది యను భావము—అంటికొని యున్నంత వరకును మానవుడు—ధర్మము, న్యాయము, వివేకము యిత్యాది పదములను వాడికొను చుండును. మార్గముల ననుసరించు చుండును. నేను నాది అను వానిని మరచినప్పుడు యీవింగడింపలేదు. అట్టివానికి సంకల్ప సామాన్యమేలేదు. మరి భేదబుద్ధి యెక్కడ నుండి వచ్చును? మఱికొందరున్నారు. వారు కర్మయోగులు. నిష్కామ కర్మానుష్ఠానము వారివంతు. వారికి కర్మతోపలేదు. కాని ప్రపంచము కొరకై యొనర్తుగు నేను నాది యను స్థితి మానవునకు జ్ఞాపకమున్నంత వరకు అనుసరింప వలసిన ధర్మములను రామాయణము బోధించును. వీని మరచినప్పటిస్థితులను భాగవతము వ్యాఖ్యానించును. అందుకే భాగవతము చదువుట కధికార కావలెను. వ్యాఖ్యానించుటకు గూడనంతే. కృష్ణుని వంటి విచిత్ర పురుషుడు అన్యమతములవారి కర్థముకాడు. అందుకే వారు కృష్ణతత్త్వమును

పిచ్చి పిచ్చిగా విమర్శించు చుందురు. మనలో గూడ చాలమందికి కృష్ణతత్త్వమూహకందనిది దీనికి గారణము వారి మనస్తత్వమింకను ఆకర్ష్య నందికొనలేదు. కర్తవ్యా కర్తవ్యముల జంజాటములలోనే దగులుకొని బాధపడు చుందురు. గోపికలు కష్టుని యెడల చూపించిన ప్రేమ అపరమైనదని యందరెఱుగుదురు. కాని అట్టివృత్తి యొకతే మనకండ్ల యెదుట నున్నచో దానిని ఓర్చుకొనెడు బౌదార్యము సమాజమునకులేదు. భాగవతము తెలిసి పలుకుట—శూలికి కష్టము. తమ్మిచూలికిని తెలియదట. పరమభక్తుడైన త్యాగరాజు పోతన్నగారి భాగవతమును పారాయణముచేసియే తరించెను. భాగవతము ఆంధ్రజాతి యొక్కతపః ఫలము. మహారాష్ట్రములో నేక నాథుడు భాగవతమును వ్రాసినాడు. అది పెద్ద గ్రంథము. దానియందలి కథయంతయు ‘కృష్ణార్ధవ సంవాదము’ మాత్రమే. హిందీలో ‘సూర సాగత్’ అను గ్రంథమున్నది. కాని దానిలో క్రమముగా కథలేదు. దశమస్కంధము మాత్రమే ప్రధానము. సూరదాసు ప్రేమోన్మాది. సౌందర్య చపలుడు. తమిళములో భాగవతము ప్రశస్తికిరా లేదు. మళయాళములో ఆధ్యాత్మ రామాయణమున కున్నంతప్రశస్తి భాగవతమునకులేదు. పరమ భక్తుడైన పోతన్న మహా భాగవతమును అమృతముతోనింపి ఆంధ్రుల కిచ్చిపోయినాడు. దానిని సక్రమముగా సేవింపలేక పోయినచో నదిచున దార్భాగ్యము.

సంపాదకీయము

శ్రేష్ఠాచలమునకు శ్రీశైలమును పేరున్నది. పవిత్రమైన యహోబిలక్షేత్రముగూడ శ్రీశైల పర్వతములలోనిదే. "మహానందిక్షేత్రము" - ఆ కొండల చరియలలోగలదు. బౌద్ధుడైన నాగార్జునుడు గొప్ప రసవాది. అతడు వసించి-రసాయనిక ప్రక్రియలు సాధించిన నేటి నాగార్జునసాగర్ ప్రాంతములకుకూడ "శ్రీపర్వత" మను పేరు శాసనములలో గనిపించును. వీనిమధ్యభాగమున మల్లికార్జునుడు జగత్సంరక్షణ మొనర్చుచు వెలసి యున్నాడు. తూర్పుకనుమలకంతయును - "శ్రీపర్వత" మనుపేరు చెల్లునేమోయని నాయనుమానము. శ్రీశైల షేత్ర మెప్పటిది? పౌరాణికులు దాని వయసు నూరుకొట్ల సంవత్సరములందురు. కాశీ షేత్రము దీనికన్నను కోటి వర్షములర్వాచీనమట! కాశీకన్నను శ్రీశైలము గొప్పదనువాదమును సమర్థించుచు - ప్రచారములోనున్న కథల కంటులేదు. పై పౌరాణికుల వాదములు మనము నమ్మినను - నమ్మకున్నను చారిత్రకముగ నీ షేత్రము చాల పురాతనమనుటలో సందేహములేదు. శైవాగమములకు సంబంధించిన కాపాలికులు, క్షవణకులు ఒకరేమి అనేక సంప్రదాయముల వారందు వసించిరి. శాక్తేయుల కది నిలయమైయుండెను. ఆదిశంకరులు - శ్రీశైల షేత్రమునకు విచ్చేసినప్పుడు - "కాపాలికభైరవు" డొక్కడు వారిని చంప బ్రయత్నించెనట! వెంటనే "పద్మపాదు"లను నరసింహ మూర్తి యావేశించి వారా కాపాలికుని చీల్చివేసి యొక ప్రతీతి. ఆదిశంకరులు "శివస్తుతి" నెన్నెనని స్తూత్రములలో - సాధారణముగా నొక ప్రకరముపేరువాడరు. కాని మల్లికార్జునుని నామము

మాత్రము రెండు మూడు చోటల నుట్టింకించిరి. ఆ జగద్గురువులకు మల్లికార్జునునిపై నంతటి భక్తి ప్రపత్తులు! వీరశైవులకది కొంతకాలము కాణాచి. బసవయ్య కా షేత్రమన్న ప్రాణము. కన్నడ, వీర, శైవ కవులందరును మల్లికార్జునునారాధించిన వారే! నేటికిని అచ్చటి శివార్చకులు జంగమయ్యలే! నన్నెచోడ మహాకవి గురువైన "పండిత మల్లికార్జునుడు" నివసించిన దబ్బోటనే. వారిసమాధిని నేటికిని మనము జూడవచ్చును. పంచపాండవులు శ్రీశైలవాసు నర్పించిరి. రాము డీ యరణ్యము లలో సంచరించెను. భ్రమరాంబికయెదుట కాల భేదములతో జరిగిన - సత్కార్యములకు - దుష్కార్యములకును తెక్కలేదు. నరబలులెన్నియో యచ్చట జరిగినవి. వామాచారము ననుసరించిన శాక్తేయు లచ్చట నుండిరి. మధ్యయుగములలో శ్రీశైలమొక మహానగరము; జైనులు, బౌద్ధులు - తక్కిన మతములవారును పరస్పరము కలహించుకొని, ఆ మహాపట్టణమును ధ్వంస మొనర్చిరి. చీనా యాత్రికుడైన "హియాన్ సాంగ్" శ్రీశైలమును దర్శించి గొప్పగా వర్ణించెను. అంతకు ముందే యొకరిద్దరు విదేశరాయబారులు యీ షేత్రమునకు వచ్చియుండిరి. భ్రమరాంబ గుడివెనుక నైదారు చిన్న చిన్న రంధ్రములున్నవి. వాని యందు చెవిబెట్టి యాలించినచో లోనుండి తుమ్మెదల యుంకారమువంటి శబ్దము సదా వినవచ్చుచుండును. అచ్చటనున్నది "భ్రామరీ" శక్తియనియు ఆమె ప్రత్యక్షదేవత యనియు సాధకులందురు. అలంకారము చేసినప్పుడు తెలియదుకాని తొడపై (మిగత ఆరవ పేజీలో)

(మూడవ పేజీ తరువాయి)

అను తిసివేయనప్పు డా మూర్తి “మహిషాసుర మర్దని”. భ్రమరాంబికాలయమునకు ప్రక్కననొక గన్నేరు చెట్టున్నది. దాని వయస్సారు వందల సంవత్సరములట! దాని వేణులక్రింద నొక పెద్ద బావియున్నది. దాని వేణులమూలము నిప్పటికి చూచినవారేలేరట! ఆ చెట్టునుగూర్చి యొక కథ చెప్పెదరు. అది యీ క్రిందిది:

“ఏదో యొక నక్షత్రము, ఒక వారమున్న దట. ఆ నాడర్ధరాత్రికి సరిగా చంద్రబింబ మా నీటిలో ప్రతిఫలించునట! ఆ ప్రతిఫలించుట యొకటి రెండు నిమేషములు మాత్రమే! అప్పుడా నీటిని మూడుదోసిళ్ళు త్రాగినవారు రోగనిర్ముక్తులై చాల కాలము జీవించుతరట! “బెల్లముకొండ సన్యాసి” యను మహాత్ము డా నీటిని త్రాగెను. ఆతడు ఒక టిన్నర శతాబ్దము జీవించెనట! అసన్యాసినిచూచిన వారిలో నా మిత్రు లనేకులున్నారు. ఆ సన్యాసి ఇటీవలనే సమాధియయ్యెను. ఇంకను శ్రీశైల మునుగూర్చి యెన్నియో “చిత్ర-విచిత్రము”లైన కథలు చెప్పుదురు. నవనాథసిద్ధులు కాపుర మొన ర్చిన దచ్చోటనే! ఆ కొండలో వారు బంగారము ననేకచోటలలో దాచిరట! ఇంతకును “బంగారు పిచ్చి”గల బైరాగు లనేకులు శ్రీశైల ము లో గుంపులు గట్టుకొని చేరుదురు. ఆ యడవులలో ననేకములు దివ్యములైన మూలికలున్నవనిప్రతీతి. అక్కడి చెంచులతో కొంత పరిచయము చేసి కొన్నచో- వారా మూలికా ప్రభావము నెన్ని తెలి గులనోవర్ణించి చెప్పుదురు. ఆ చెట్టును చూపింతు మనికూడ వారందురు. హాటకేశ్వరుడు - సిద్దేశ్వ రుడు - సారంగేశ్వరుడు - శిఖరేశ్వరుడు - యిట్లందరో పరమశివులా క్షేత్రమున వెలసినారు.

హాటకేశ్వరుని చెంతనే “భోగవతి” యను చిన్న కాల్యయున్నది. అది వచ్చివచ్చి కొండక్రింద “పాతాళగంగ”లో కలియును. “భోగవతి” పాతాళమందున్న నదియని మనపురాణములనును. హాటకేశ్వరుని మూర్తి గూడ మొన్నటివరకు-భూ మట్టమునకు చాల లోతులో నుండెనట! శిఖరేశ్వ రమునుండి చూచినచో మల్లికార్జునుని గోపురము పైని కలశమగు పించవలెను. అట్లెవ్వని కగుపిం చునో వానికి పునర్జన్మలేదట. “శ్రీశైల శిఖరం దృష్ట్యా పునర్జన్మ నవిద్యతే” అను ప్రసిద్ధి దీనిని బట్టియే గలిగినది. పాతాళగంగలో “సరస్వతి” యను నొక చిన్న ప్రవాహముకూడ కలియును. అక్కడి యానకట్ట మహాద్భుతమైన సృష్టి. ప్రకృ తిపై మానవుడు సాధించుచున్న విజయము. ఆ శాస్త్రజ్ఞుల నిరంతర పరిశ్రమ - బుద్ధిశక్తి మెచ్చు కొనదగినది. ఈనడుమ నొకచోట ద్రవ్యుచండగా వారికొక బిలము గనిపించినది. రెండు మూడు ఫర్లాంగులవరకు పోయినారు. ఇంకను ఆ బిలము సాగిపోవుచునేయున్నది. ఆ మార్గము త్రిపురాంత కమునకు బోవునట! అనకట్ట కడ్డువచ్చుచున్నదని దాని నధికారులు పూడ్చించుచున్నారు. అప్పటి “మల్లయ్య”ను- ఏజాతివాడైనను తాకవచ్చును. దక్షిణదేశములో నేక్షేత్రమందు నా స్వాతంత్ర్యము లేదు. మూర్తి చాల చిన్నది. కాశీలోకూడ నట్లే యున్నది. తెలుగువారికి వింతగొలుపు ననేక పూజాపద్ధతు లచ్చోట గలవు. శివుని కల్యాణోత్స వములో “వేటా”చుట్టెదరు. దానిని “దేవాంగుడు” నేసికొని వచ్చును. వాడు పరగడుపున దినమున కొక్క మూరగా సంవత్సరమంతయు నేయును. నేసి దాని సుత్సవముతో గొనివచ్చి స్వామి కర్పిం చును. ఆదేవాంగుడు వచ్చునప్పుడు భక్తులు వానికి కానుక లర్పింతురు. ఒక్క దేవాంగుడేకాదు.

అనేకులు సాలెవారట్లు పేటాలు నేసికొని వత్తురు. శివరాత్రినాటి రేయి వానినొక భక్తుడు గుడికలంక రించును. అనగా “పేటా” యలంకరణము గుడి కన్నమాట. మొదలు దానిని కలశమునకుజుట్టి— తరువాత గుడికి చుట్టునున్న నందికేశ్వరుల మెడలకు చుట్టుచువచ్చును. మరియొక యాశ్చర్య మేమనగా— ఆ చుట్టునప్పుడు వాడు దిగంబరుడై యుండును. మొలత్రాడుగూడ నుండదు. ఈ పేటాలుచుట్టు నధికారము ఒక్కయింటివారికే. పరంపరగా వారాపనిని చేయుచుందురు. ఇది వీర శ్రైవాచారమేమోయని నాయనుమానము. శ్రీశైలం కథలకు కాణాచి; ఉత్పేక్షల కాలవాలము. తెలుగు వారి దైవమైన మల్లికార్జునుడు వేంచేసిన పుణ్య భూమి; అనాదినుండి భ్రమరాంబ - మల్లికార్జున స్వామి చెక్కుచెదరక అచ్చట నిలిచియున్నారు. వారిర్వురుదప్ప శిథిలముగానిది. రూపము మారనిది అచ్చట నొక్కటియులేదు. హాటకేశ్వరము నందు ముఖ్యముగా జాతినాగములు ప్రసిద్ధములు. అచ్చటనున్న నాగులనుగూర్చి వింతలు—విశేషము తెన్నియోగలవు. కాని యవి ఎవ్వరిని గరువవట! శ్రీశైలము కొండపై తేలుగాని, పాముగాని కరచి మరణించిన వాడింతవర కెవ్వడులేడనియందురు. నేనీ విషయమును “డామ్ నిర్మాణకర్తల”నుగూడ విభ్రాంచితిని, వారును అది సత్యమే యనిరి. ఇట్లెన్నిగాధలో శ్రీశైలమునుగూర్చి త్రవ్వకొలది వచ్చుచునే చుండును.

— “మహాకవి పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

ప్రతిమారాధన మెప్పటిది? చెప్పలేము. వేదకాలమునుండియు నది యున్నట్లు దెలియుచున్నది. శృతులనాడు— గుఱ్ఱము సూర్యునకు చిహ్నము. అగ్నిదేవునకుగూడ నదే. రుద్రయింద్రులకు ప్రతీకముగ వృషభమును వాడెడివారు. వేదకాలములో చక్ర మెక్కువ ప్రశస్తికి వచ్చినది; యాజ్ఞికులు అగ్నివేదికకు వెనుక— సూర్యునకు ప్రతీకముగా చక్రము నుంచెడివారట. ఈ యలవాటే “ప్రభామండలములు”గా నభివృద్ధి చెందిన దనవచ్చును. తరువాత నది విష్ణువు చేతి యాయుధముగా మారినది. బౌద్ధులకాలమున నది “ధర్మచక్ర” మయ్యెను. జీవితమునకు సంకేత మైనది, పురాణకాలములో దేవాలయము లున్నట్లు దెలియును. కులదేవతల పూజలుగూడ జరుగుచుండెడివి. వాల్మీకి రామాయణమునందలి యుద్ధకాండలో నొక ఘట్టమున్నది, పట్టాభిషేక సమయమందు శ్రీరాముడు తమ కులధనమైన యొక మూర్తిని విభీషణున కిచ్చెనట! తరువాతి వైష్ణవాచార్యులు శ్రీరంగమునందలి రంగనాథ విగ్రహమే రాముడు విభీషణున కొసగినదని తీర్మానించిరి. మహాభారత మందలి శ్రీవర్ణములో యిట్టివేకొన్ని పన్నివేళములు వచ్చును; పూజలకేగాక— మానవులకుగూడ— ప్రతికృతులనొనర్చి యుంచెడివారు. క్షత్ర విరహితుడైన రాముడు— ఆశ్వమేధయాగము నందు జానకీ ప్రతికృతినుంచికొన్నాడు; అసూయాభావముడైన ధృతరాష్ట్రుడు భీము నొక్కసారి గొగ్గించుకొనెను. అతని కుట్ర నెఱిగిన కృష్ణుడు— పుత్రకోదరుని ప్రతికృతిని ధృతరాష్ట్రుని ఎదుటనుంచి చెప్పెను. వాని యాలింగముతో నా బింబము

ముక్కలు చెక్కలై నది. దేవాలయములలో అర్చావతారములనేగాక సాలగ్రామములు, యంత్రములు మొదలైనవిగూడ నుంచుట వాడుక. వైష్ణవులు సాలగ్రామములను పరమపవిత్రములుగాజూతురు. ఇవి గండకీనదిలో దొరుకును. “గండకీ” గంగాదేవి కుపనది. నేపాలు ప్రాంతములలో బ్రవహించును. గండకీ యొకప్పు డొక వేళ్ళ. ఆమె పరమ భక్తురాలయ్యెను. ఆమె భక్తి శ్రీ మహావిష్ణువునులోగొన్నది. పరమేమి గావలెనని యాతడన్నాడు. నీవు నా గర్భమున జన్మింపవలెనని యామె గోరెను. సాలగ్రామరూపమున జన్మింతునని వాసుదేవు డభయమిచ్చెను. వైష్ణవులకు సాలగ్రామములవలెనే శైవులకు బాణలింగములు ముఖ్యమైనవి. ఇవి యొంకారగుండమందు లభించును. గండకీనది చరిత్రము— సాలగ్రామపరీక్ష— వరాహ పురాణములో విపులముగా వచ్చును. సామాన్యముగా సాలగ్రామములు నల్లనివి. కొన్ని గోధుమవన్నెలోగూడ నుండును. మరి కొన్నిటికి దళమైన యాకు పచ్చరంగు. తెల్లనివిగూడ లేకపోలేదు. సాలగ్రామ ఫరిమాణముగూడ యోచింపవలసిన విషయములలో నొక్కటి. కొన్ని మిరియపుగింజంత యుండును. కొన్ని బృహత్కాయములు. శ్రీ కూర్మక్షేత్రమందలి సాలగ్రామపు చుట్టుకొలత మూడడుగులు. అహోబిలక్షేత్రమందలి కొండపైనున్న నరసింహదేవాలయములోని సాలగ్రామమును పెద్దదియే. సాధారణముగా నిండ్లలో నుండు సాలగ్రామములు యెక్కువ పెద్దవియుకారాదు—చాల చిన్నవియుకారాదు. అబద్ధతినడుమ

(మిగత ఏడవ పేజీలో)

నిలిపికొను సంతవిగానుండుట మంచిది. వేత్తలు చక్కములనుబట్టియు— రంధ్రములనుబట్టియు వాని స్వరూపములను నిర్ణయింతురు. వివృతమైన వక్త్రముతోనున్నది— ఉగ్రనారసింహము. అది గృహస్థుల కంత మంచిదికాదు. సాలగ్రామవక్త్రములు— ఎక్కువగా తెరిచికొనికాక సామాన్యముగా నుండుట మంచిది. వీనిలో నూటికిపైగా భేదము లున్నవి. మూడుచక్కములుండి నల్లగా నున్నది లక్ష్మీనారాయణము. ఉపరి భాగమున రెండు చక్కములుండి క్రిందివై పొక్క రంధ్రమున్నచో లక్ష్మీనారసింహ ముండురు. ఇట్లే వరాహ— భూవరాహ మొదలైన సంకేతములెన్నియో గలవు. మత్స్యసాలగ్రామము గృహస్థులకు మంచిది. దట్టమైన రంగుతోగాక— రేతచాయలతోనున్నవి పూహావతార సాలగ్రామములు; అనగా వాసుదేవ. సంకర్షణములు— అని దుష్టప్రద్యుష్టుములు. హిరణ్యగర్భ సాలగ్రామము మరియొక్కటి. పాలలోగాని, నీటిలోగాని చేసినచో సాలగ్రామము కొద్దిగా తూకమెక్కువగును; ఆకారముగూడ బెరుగును. సాలగ్రామ మిక్క యిదియే; దానిని రాగినాణెముల నడుమ నుంచి పట్టుకొన్నప్పుడు అది వర్తులముగాచుట్టును. సాలగ్రామముభిన్నమైనను దోషములేదు. పూజలో అవహనాదికములు లేవు. సాలగ్రామములందు విశ్రాంతుడు నిత్యసన్నిహితుడై యుండును. కొన్ని సాలగ్రామములలో సాలగ్రామ మూర్తు లే యుండును, అట్టియర్చావతారములకు బలమెక్కువ కావుకారు లందురు. తిరుమల శ్రీనివాసుల

విగ్రహమట్టిది; కంపి, అశ్వారు తిరునగరి— మద రాసులోని పార్థసారథి— యీ యర్చావతారము లట్టివే. బాణలింగములు గుండ్రముగా నుండును. శ్రీశైలమున ననేక బాణలింగములున్నవి. వీనిలో గూడ ఐవిధ వర్ణములుండును; ద్వారకామూర్తి మరియొక్కటి. గోమతీనది సముద్రమునగలియు చోటులలో నిది దొరకును. దీని ప్రశస్తి సాలగ్రామములకంటె గొప్పది యని యందురు; ద్వారకామూర్తియున్న యింట— అన్నవస్త్రములకులోటుం డదట! శోణభద్రగణపతి మరియొక్కటి. ఇది యెఱ్ఱగా నుండును. శోణనదమున జిక్కును. ఆదిత్యము స్పటికము. కాశీలో విక్రయింతురు. “హేమాక్షి”యొక విధమైన లోహము. ఇది శక్తికి సంకేతము. హేమాక్షి యొక విధమైన శిలామల మని చెప్పవచ్చును. యంత్రములలో వైష్ణవులకు సుదర్శనము శ్రేష్ఠము. శాక్తులకు శ్రీ చక్కము గొప్పది. ఉత్తరాదిలో కొన్ని యాలయములలో మూర్తులకు బదులు గ్రంథములే యుండును. రామాలయములలో “తులసీరామా యణము” నుంతురు. ఓడదేశములో కృష్ణాలయములందు “భాగవత మహాగ్రంథ” ముండును. భక్తిలో నెంత వైవిధ్యమో— మూర్తులలో నంత వైవిధ్యము. తిరువాన్కూరు పద్మనాభస్వామిగుడిలో— పదివేల సాలగ్రామములు గలవట!

.... మహాకవి

“పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

యోగ మనగా సంబంధము, లక్ష్యముతోడి సంబంధమునుట—వ్యాప్తమైన యర్థము. యోగము లక్షకములు. హతయోగము, రసయోగము, కర్మయోగము మొదలగునవి. సాధనాస్థితిలో ప్రతియొక్కడును ద్వైతియే. అద్వైత భావము మొదలు లెప్పుడో! కొన్ని లిప్తులు. లేక కొన్ని వైషమ్యాలు “యోగకర్మసుకౌశలమ్” అని కృష్ణ భగవానుడు భగవద్గీతలో వ్యాపకార్థము నతి సుందరముగా జెప్పినాడు. యోగములలో మంత్ర యోగముగూడ నొక్కటి. మంత్రానుష్ఠాన పూర్వముగా సాధకుడు లక్ష్యమునుసాధించి— అందులో యమగుట యన్నమాట! మంత్రయోగము— వాని ప్రధానలక్ష్యము వైరాగ్యమైనను— వైరాగ్యముతోనే యారంభముగాదు. మంత్రములు వైదికములు. తాంత్రికములని రెండు విధములు. వైదికములు సర్వ శ్రేష్ఠములు. వాని యుపాసనా విధిని వ్యాఖ్యానకారులు బోధించిరి. శ్రీసూక్తములో ననేక ప్రయోగ విశేషములున్నవి. సురుష చాక్రముగూడ నంతే. జప, హోమ, తర్పణ, మార్జన భోజనాదులు మంత్రసాధన కంగములు. హోమాద్యనుష్ఠానముల కవకాశము లేనప్పుడు— అదంగముగా జపమునే సాగింపవచ్చును. జపము లక్ష చేసినచో హోమము దశాంశ మొనర్పవలెను. వాని దశాంశము తర్పణము. ఇట్లే తక్కినవియు. హోమమునకుబదులుగా జపమునేయ బూనుకొన్నప్పుడు హోమాంశమునకు రెండింతలుగా చేయవలెనన్నమాట. తర్పణమార్జనాదులుకూడ నింతే. అద్రము, నమక, చమకములు—మొదలైనవన్నియు ముఖ్యమైన హింసామృతములు సాధించికొనుటకు

మహామును లేర్పరచిన మార్గములు. హోమ మందు ఫలభేదముతో ద్రవ్యభేదమేర్పడుచున్నది. శ్రీకాముడు శ్రీసూక్తమును బిల్వవృక్షముక్రింద గూర్చుండి జపింపవలెనట. ప్రతి మంత్రము నకును— యంత్రముగూడ నొక్కటి యున్నది. వైదికములు సాధింపలేనివారికొకటై— తంత్ర శాస్త్రము లేర్పడినవి. తంత్రములకన్నిటి కధిష్ఠానము పరమశివుడు. శివానుగ్రహములేనది తంత్రములు సిద్ధింపవు. ఇవి యరువదినాలుగు. ఈ తంత్రములలో కొన్ని భయంకరములు. కొన్ని యనన్యములు. కొన్ని త్రిగుణాత్మకములు. ప్రతి మంత్రమునకును దీక్షపద్ధతియున్నది. స్థూలముగ నీ మంత్రములను మూడుగా వింగడింపవచ్చును. శైవములు, వైష్ణవములు, శాక్తములు. ప్రతి యుపాసకుడును శాక్తుడేననియు— తరువాత నే శైవుడో, వైష్ణవుడో యగుననియు కొందరి మతము. అంతరికములైన పంచభూతముల పదార్థములను జయించి— వాని ద్వారమున బాహ్యమును బంధింప నాకాశించినది తంత్రశాస్త్రము. ప్రతి మంత్రమునకును ఋషి, ఛందస్సు, బీజము, శక్తి, కీలకము— ఉండును. న్యాసము మంత్రముతో సాధకుడు— అభేదాధ్యవసాయ మొనర్చి కొనుట కుపయోగించికొనును. ద్యానశ్లోకమున జెప్పిన మూర్తిని జప సమయములో సాధకుడు దృష్టియందుంచుకొనవలెను. ఈ మంత్రములలో ననేక భేదములు. కొన్ని శాపగ్రస్తములు. కొన్ని శాపములేనివి. గాయత్రికి విశ్వామిత్రుని శాపముట. సమస్త మంత్రములను పరశురాముడు (మిగత అరవ పేజీలో)

సంపాదకీయము: (మూడవ పేజీ తరువాయి)

శపించినాడట. అందుకే భార్గవరామ మంత్రము నుసాదించినవానికి గురువదేశ మక్కరలేదనియు పుస్తకములోఁజూచి జపించినచో వానికి సిద్ధించు ననియు మేరు తంత్రము నుడుపుచున్నది. చాతు ర్వర్ణమును సాధింపబడిన కొన్ని- ఒక్కొక్క వర్ణమునకే జనివచ్చు మంత్రములు మరికొన్ని. పురశ్చరణమైనతరువాతనే కార్యసాధన కువయోగ పడు మంత్రములు కొన్ని. దాని యపేక్షలేకయే

6

15-4-19

క కార్యమును సాధించునని మరికొన్ని. నారసింహ మట్టివానిలో నొక్కటి. మంత్రోపదేశములో- పరిశీలించవలసిన విషయము నిర్ధారితకర్మమొక్కటి. ఏ మంత్రము ననుష్ఠించినచో సాధకుడు లాభ పడునో యిది తెలుపును. కొన్నిటికి చక్రమును చూడవలసిన పనిలేదనియు, శాస్త్రము తెలుపు చున్నది. ఈమంత్రములలో శ్రీఘంసఘంసకములు మరికొన్ని. ప్రతి మంత్రమునకును కుండభేద మున్నది. బాహ్యపూజలేక మానసికజపమైనప్పుడు- దీని యపేక్షలేదు. గురుబాక మంత్రమును సంపూ ర్తిగాసాదించి యుపదేశించినప్పుడు శిష్యున కే సాధనయునక్కరలేదని మేరుమంత్రమునుచున్నది. కాని అట్టి గురువు దొరకుట మన పరమభాగ్యము. ప్రతి మంత్రమునకును షట్ట్రయోగములున్నవి. వశ్యాకర్షణములు మారణోచ్ఛాటనములు. స్తంభన మోహనములు. పల్లవ సంయోజనముతో నీ ఫల భేద మేర్పడును. వివిధ విధానములందు- మాలా భేదమును. అసనభేదమును చెప్పబడినది. ముద్రా ప్రదర్శనముగూడ భిన్నముగ నుండును. ఇట్లు షట్ట్రయోగములతో నొక్కమంత్రమును సాధిం చిన చాలును. మానవు డైహికాముష్మికముల నందును. కాని నేడేమిచేయుచున్నాడు? ధనమున కొక మంత్రము. ఆకర్షణ కొక మంత్రము. ఇల్లెపోవుచున్నది. ఇన్ని మంత్రములైనచో- సాధకునకు లక్ష్య మెట్లు నిలుచును? అందుకే ఒక్కడుగూడ ఒక్కదానియందును నిష్ఠాతుడు గాలేకపోవు చున్నాడు.

— మహాకవి

“ పు ట్ట ప ర్తి ”

సంపాదకీయము

ఒకానొక రాజుండెను. ఆత దొకసారి జబ్బు పడెను. రాజవైద్యుని బిలిచికొనివచ్చిరి. ఆ వైద్యుడు తన యెడమకాలిని రాజశయ్యపైనుంచి నాడి పరీక్షించుటకు మొదలుపెట్టినాడు. మంత్రీ యా సన్నివేశమునుచూచెను. అతనికి భయమై నది. రాజున కవమానము జరిగినదని యాతని చింత. శయ్యపైనుంచిన కాలు తిమ్మని వైగ చేసినాడు. రాజ వైద్యుడా మాట పెడచెవినిబెట్టెను. రాజే ప్రశ్నించెను. అప్పుడా వైద్యుడిట్లన్నాడు. “ప్రభూ! సముద్రవేష్టితమగు భూమికి మీ రధి కారులు. చక్రవర్తులు. రాజకీయములందు మీకు గౌరవము జెల్లవలసినదే. నావిద్యకు నేనధికారిని, చక్రవర్తిని. నా విద్యలో నాకు గౌరవము జెల్ల కున్నచో నన్యాయముకాదా?” ఆ రాజు మనస్వి. అతడా వాదమునకు సమ్మతించెను. రాజ వైద్యు డట్లే నాడిపరీక్షించి ముందిచ్చినాడు. రాజరాజు చోళునికాలమున నిట్టిదే యొక సన్నివేశము జరిగి నది. తంజావూరు నందలి బృహదీశ్వరాలయ విర్రాణము జరుగుచున్నది. స్థపతి తన పనిలో నిమగ్నుడై యున్నాడు. అతని ప్రక్కన శిష్యు డొక్కడు నిలచి గురువుగారి శిల్పములోని మెలకు వలను గమనించుచుండెను. ఆ స్థపతికి మాటి మాటికి తాంబూలమును నేవించు నలవాటుండినది. తనకు తాంబూలము గావలసివచ్చినప్పు డాతడు చేయి జూచును. ఆ జూచుట యాంత్రికముగనే. కన్నులుమాత్రము శిల్పముపై ననే నిమగ్నములై యుండును. ఆ భావసమాధిలోని యాతని లోచన ములు నిశ్చల స్థిమితములు. ఆచూపు లీ లోకము నకు సంబంధించినవికావు. ఏవో దైవికములు.

ఒకానొకసారి రాజరాజచోళుడు దేవాలయ నిర్మాణ మును జూచుట కరుగుదెంచెను. స్థపతి తన కార్య మునందు నిమగ్నుడై యున్నాడు. అతడు జెక్కు చున్నది మదనికా విగ్రహము. ఆ శ్రీ మూర్తికి మువ్వంకలు, నిటారుగాసాగిన కుడికాలిపై ఎడమ కాలానికొనియున్నది. ఎడమకాలి మెడిమె లెత్త బడియున్నవి. మధ్యప్రదేశమనుగుణమై నూనె గారుచున్నట్లుండెను. నాభీప్రదేశములోతై - ఆమె పద్మినీజాతి శ్రీయని దెలుపుచున్నది. పాలభాగ మున లాలాటికము. నడుమున కొడ్డాణము; నుదు టిపై కుంకుమబొట్టు. విశాల దీర్ఘ నేత్రములు - కనుపాపలు ప్రసన్నములై. ధ్యానస్థిమితములై నట్లున్నవి. ఆమె కుడిచేతిని నడుముపైనుంచి కొన్నది. ఎడమచేతిని పైకెత్తియున్నది. ఆ యరచేతిలోనుండి పైకెల్లికొనిపోవుచున్న యొక తీగ. ఆ స్థపతి సన్నని యులితో కన్నుజొమ్మలు జెక్కుచున్నాడు. ఆ సమయమునకు సరిగా చోళ చక్రవర్తి యచ్చటికివచ్చెను. చక్రవర్తినిచూచి స్థపతి ప్రక్కననిలుచున్న శిష్యుడు సంభ్రమమును ప్రకటించునంతలో చోళుడు వానిని ముఖార్పితమైన యంగుళీ సంజ్ఞతో సద్దుచేయకుమన్నాడు. వాని నచ్చటనుండి వెడలిపొమ్మనెను. స్థపతి కీ విషయ ములే దెలియవు. అతని మనస్సంతయు మదనిక యందములో నిమగ్నమైనది. ఇంతలో నతడు తాంబూలమునకై చేయి జూచినాడు. చక్రవర్తి తాంబూల కరండ వాహకుడయ్యెను. అతడు పరమశివుడైన స్థపతికి తాంబూలమందియిచ్చినాడు. “ఇదియేమి? తాంబూలములో రుచిభేద మేర్పడి (మిగత ఆరవ పేజీలో)

(మూడవ పేజీ తరువాయి)

నది. సున్నమెక్కువైనది" స్థపతి కన్ను లెఱ్ఱ
కాలెను. అతడు తనభావసమాధినుండి విచలితుడై
నాడు. చేతిలోని సుత్తితీసికొని శిష్యునిగొట్టబోయి
తలపక్కకుదిప్పి జూచునుగదా! చోళచక్రవర్తి.
నవ్వుచు నిలచికొన్నాడు. స్థపతి వణకిపోయెను.
చోళచక్రవర్తి: "నీవంటి కళాకారులుండుట నా
యదృష్ట"మన్నాడు. అశిల్పి భావవ్యగ్రతకు రాజ
రాజచోళుని కన్నులలో నీరునిలిచినది. బృహదీశ్వ
రాలయము స్థపతి కీర్తికాయమైనిలిచెను. చోళుని
రసజ్ఞత కావ్యముల కెక్కినను. కృష్ణరాయ లొక్క
సారి పెద్దనగారి నొక్కపద్యము వ్రాయమన్నాడు.
అతడు తన కవితారచనకు గావలసిన యొక పెద్ద
చిట్టా యొసగినాడు. ఆ పరికరములులేనిదే తనకు
రచన సాధ్యముగాదని మృదువుగా మందలించెను.
చతురుదధిమేఖలావలయ వలయిత భూమండలా
ఖండలుడైన కృష్ణరాయలు ఆ మందలింపును
గౌరవముగా నంగీకరించినాడు. టిప్పుసుల్తాను
కాలములో "భైరవి వెంకటప్పయ్య" యను నొక
గాయకుడుండెను. అతడు మహాగాయకుడు. పర
మేశ్వరి యెదుటపూత్రమే పాడును. తన కొలు
వున బాడవలెనని టిప్పుయాజ్ఞ వెట్టినాడు. నిర్భం
ధము వరకు వచ్చినది. మరుదినము పాడుదునని
గాయకు డనెను; మరుదినమైనది. ఇంకేమున్నది;
గాయకుడు తన నాల్గ్ కోసినేసికొన్నాడు. సుల్తా
నీ నష్టమున కెంతయో బాధపడెను. రాజులు

కర్తవ్యవిముఖులైనప్పుడు కళాకారులు బుద్ధిచెప్పిన
సన్నివేశములుకూడ చాలయున్నవి. రాజకీయము
లను దిద్దిన ఘట్టములున్నవి. సాళువ నరసింహ
రాయలకాలమున సిద్ధవటమున నొక సామంతు
డుండెను అతడు పన్నులివ్వనివారిని క్రూరముగ
బాధించుచుండెను. శ్రీలనుగూడ గౌరవించెడు
వాడుకాదు. వారి యెదలకు చిరుతలు దగిలించు
చుండెనట! ఉత్తరాదినుండి పగటివేషగాండ్రా
యూరికి వచ్చినారు. వారీ ఘోరములను జూచిరి.
చక్రవర్తిని దర్శించినారు. ఒక నాటక మాడుదు
మని విన్నవించిరి. చక్రవర్తుల సమ్మతివచ్చినది.
అనాటకములోని విషయము సిద్ధవటములో జరుగు
చున్న దురాగతములే! సాళువ నరసింహులకు
విషయ మర్థమైనది. అతడు సిద్ధవటమును
పాలించు నధికారిని కఠినముగా శిక్షించెను. అవి
యన్నియు రాజుల కాలమున. అప్పటికన్నను
మనము నాగరికులమని వాదించుము. విద్వేలు
నేర్పితిమని మెచ్చికొందుము. కాని మనలో
హృదయధర్మమేదీ; హృదయములేగాక, కన్నులు
గూడలేని యధికారులు. దేశచరిత్ర యుజ్జ్వల
మగునది ధనికులతోకాదు; రాచరికములతోకాదు;
మేధావులతో నగుచున్నది; కళాకారులతో నగు
చున్నది. ఈ విషయమును మన పరిపాలకులు
గమనించుటలేదు. వారి దోషములేదు. విద్యుల
కును వారికిని చాలదూరము.

— మహాకవి "పుట్టపర్తి"

సంపాదకీయము

విష్ణుదేవున కాలయము లున్నవి: శివున కాలయములున్నవి. బ్రహ్మకుమాత్రము కనపడవు. కారణమేమి: “నీకు పూజలు లేకపోవుగాక!” యని మోహినీదేవి శాపమొసగినదట: ఈకథ “బ్రహ్మవైవర్తము” నందు వచ్చును. కొన్నియెడల— బ్రహ్మదేవుడు హిరణ్యగర్భునినుండి బుట్టినట్లున్నది. శ్రీ మహావిష్ణువు బొడ్డులో నొక తమ్మి. అందునుండి చతుర్ముఖుడు జన్మించెను. ఇదియొక కథ. పై దానికన్న నిది చాల ప్రచారములో నున్నది. బొడ్డిగా లేకపోలేదుగాని బ్రహ్మకు చాల తక్కువగా గుడులు, గోపురములున్నవి. పుష్కరత్రయమున బ్రహ్మలయముగలదు. కుంభకోణ, చిదంబరములలో నున్నది. తిరువాడిలో గలదు. శివాలయములలో— గోడలపైన బ్రహ్మవిగ్రహములు చెక్కుట వాడుక. ఈ చెక్కడము సాధారణముగా గర్భగృహమున కుత్తరమువై వుండును. శివోత్సవములందు బ్రహ్మదేవునిమూర్తిని మహేశ్వరరథచోదకునిగా నిర్మించునలవాటున్నది. త్రిపురములపై పాలాక్షుడు విజృంభించినపుడు చతుర్ముఖుడు సారథ్య మొనర్చెనుగదా: విష్ణ్వాలయము నందును ధృవజేరము శయనమూర్తి యైనప్పుడు— బ్రహ్మదేవుడు విష్ణునాభికమలమునందలి పద్మములో నుండును. శిల్పశాస్త్రములలో “రూపమండన” మను నొక యధ్యాయమున్నది. వివిధ దేవతల స్థితిభేదములనుగూర్చి యది వివరించును. అందులో బ్రహ్మదేవునకు సాధారణముగా పద్మాసనము విహితము. నాలుగు భుజములు, అవి వాల్గవేదములను దెలుపును. ఒకప్పుడు నలువకు వాలుగు ముఖము లుండెనట: ఒకదానిని శివుడు

గిల్లివేసెను. బ్రహ్మ తెనిమిది హస్తములు. ఒక దాన కమండలువు, అక్షమాల స్మృక్స్మవములు; వేరొక దానిలో అజ్యస్థాలి, పుస్తకము: కూర్చము అభయవరదహస్తము. “సుప్రభేదాగమము” బ్రహ్మ- యెఱ్ఱనివాడనుచున్నది. “శిల్పరత్నము” తెల్లనివాడుగ్నవర్ణించును. ఇతని విగ్రహమునకు గడ్డము, మీసములుండును. జటామకుటము; ఇతడే ధృవజేరమైనపుడు మకరకుండల— ఉదర బంధ కంకణవలయము లాభరణములు. ఒక్కొక్క సారి యితడు రథస్థుడుగగూడనుండును. అతని తేరికి హంసలేడు. వ్రక్కన సరస్వతి. కుంభకోణ మందలి బ్రహ్మవిగ్రహము నిల్చి కొనియున్నది. పశుపతి కోవెలలోగూడ బ్రహ్మదేవుడు నిలిచి కొనియేయున్నాడు. ఆ కోవెలలోని మూర్తి చాల సుందరమైనది. అతని కిరువ్రక్కల నిర్వరు భక్తులు: చేతులు నాలుగుమాత్రమే. తిరువాడిలోని బ్రహ్మ పద్మాసనస్థుడు. తాతిలోనే యొకపద్మము. ఆ పద్మముపై నవస్థానము. బ్రహ్మకు కోవెలలు లేవని భ్రాంతిపడవలసిన పనిలేదు. దండిగారేవుగాని, లేకపోలేదు. ఇంతమందికున్నప్పు డాతనికేల లేకపోవలెను? ఇవిచాలక మరియు కొత్త కోవెలలు కట్టుచున్నారు. ఇక కొంతకాలమునకు రాచ వారికిగూడ కోవెలలు వెలయునేమో: మనకు కోట్లకొలది దేవతలు: కోవెలల కేమి? ★

(అరవణిజ రువాలు)

అనుదినము చాలమంది నావద్ద తమ దుఃఖములను, ఆవేదనలు చెప్పుచుందురు. వారి దుఃఖములకు పశమము, హృదయావేదనలకు శాంతికలుగుటకై భక్తి విశ్వాసములతో పరమేశ్వరు నభిషేకించి కృమము తప్పక నిత్యము పూజలు చేయవలెను.

— (అనువాదము: శ్రీ జి. వేంకటసుబ్బయ్య)

సంపాద కీర్తనము

అయ్యో పనిషత్తులో భృగువల్లి యొక్కట్టి. భృగువు ఆనందమే బ్రహ్మమని యెఱిగెను. భృగువనకు భృగువను కుమారు డుండెను. భూతజాలమానందమునుండియే జన్మించును. జీవించుట యానందముచేతనే. ఆనందమందే లయించును. దీనికే భార్గవీవారుజీ విద్యయనిపేరు. ఇది బ్రహ్మ రహస్యము. దీని నెఱిగినవాడు గొప్ప వాడగును. అన్నవంతుడై అన్నాడు డగును. కీర్తిమంతుడగును.

అన్నమును నిందింపరాదు. అది వృతము. అన్నమే పాణిము. శరీర మన్నాదము. పాణిమునందు శరీరముండును. పాణిము శరీరమందు ప్రతిష్ఠితము. దీని తాత్పర్యార్థమేమి? అన్నమన్న మందు వసించును. దీని నెఱిగినవాడు అన్నాడుడు.

అన్నమును బరిచక్షింపరాదు. అది యాప స్వరూపము. జ్యోతి యన్నాదము. నీటియందు జ్యోతియున్నది. జ్యోతియందు నీడుగలదు. పిండి తార్థ మేమియైనది? అన్నమన్న మందున్నది.

అన్నమును గౌరవింపవలెను. అది వృతము. పృథివి యన్నము. ఆకాశ మన్నాదము. భూమి యందాకాశమున్నది. గగనమున భూమి ప్రతిష్ఠితము. అన్నముపై నన్న మధార పడినట్లైనది.

ఒకనిపై నాధారపడరాదు. ఇది వృతము. ఏదోయొక రీతిగా. బహ్వాన్నమును సంపాదించి కొనవలెను. అన్న మారాధింపదగినది. యోగ క్షేమములు దానిపై నాధారపడును. అన్నమును నిందింపరాదు. దీని పిండితార్థమేమి? అన్నము

(మిగత ఏడవ పేజిలో)

అన్నమును నిందింపరాదు. అది వృతము. అన్నమే పాణిము. శరీర మన్నాదము. పాణిమునందు శరీరముండును. పాణిము శరీరమందు ప్రతిష్ఠితము. దీని తాత్పర్యార్థమేమి? అన్నమన్న మందు వసించును. దీని నెఱిగినవాడు అన్నాడుడు.

అన్నమును బరిచక్షింపరాదు. అది యాప స్వరూపము. జ్యోతి యన్నాదము. నీటియందు జ్యోతియున్నది. జ్యోతియందు నీడుగలదు. పిండి తార్థ మేమియైనది? అన్నమన్న మందున్నది.

అన్నమును గౌరవింపవలెను. అది వృతము. పృథివి యన్నము. ఆకాశ మన్నాదము. భూమి యందాకాశమున్నది. గగనమున భూమి ప్రతిష్ఠితము. అన్నముపై నన్న మధార పడినట్లైనది.

ఒకనిపై నాధారపడరాదు. ఇది వృతము. ఏదోయొక రీతిగా. బహ్వాన్నమును సంపాదించి కొనవలెను. అన్న మారాధింపదగినది. యోగ క్షేమములు దానిపై నాధారపడును. అన్నమును నిందింపరాదు. దీని పిండితార్థమేమి? అన్నము

(మిగత ఏడవ పేజిలో)

(నూతన పేజీ తరువాయి)

బ్రహ్మము. దానిని దృఢీకరింపరాదు. ఇంత బ్రహ్మమేకాదు. అన్నసూక్తమే యొకటియున్నది. అలాగూడ అహారమునుగూర్చి వైదికముషి సంతయోగోష్ఠగాజెప్పెను. అన్నికోశముపైననే బ్రహ్మనవన్నియు నాధారపడును. నేడు మన దేదాంతు లేమిచేయుచున్నారు? అన్నమును దృఢీకరించుచున్నారు. దానికొర కితరులపై నాధార పడుచున్నారు. నేను బ్రహ్మవిద్యకై పాటుపడుచున్నాను గనుక.. నన్ను మీరు పోషింపవలెనని చారి వాదము. అన్నమయకోశము సరిగాలేనిది చనోమయ విజ్ఞానాది కోశములు వికసింపవు, అసలు సృష్టినిగూర్చి మనము చేసికొనుచున్న వ్యాఖ్యానమే వైదికముషికి భిన్నమైనది. ప్రపంచము దుఃఖమయమని మనమొక్కటే యేడుపు. దాని విద్యలో జగద్వ్యాపారమంతయు నానంద మయమైనదని ఋషి తేల్చివేసినాడు. మనకెంత

నేపున్నను- జీవితమునుండి తప్పించుకొనవలెనను చింతతప్ప వేరొకటిలేదు. కావిగుడ్డలు గట్టి కొన్నచో మోక్షమర్థము సంపాదించికొన్నట్లు, వైదికముషులు సమాజమున కిచ్చిన వ్యాఖ్యానమే మనము మరచినాము. వారి వ్యాఖ్యానమేమి?

“సహనావవతు. సహనోభునక్తు. సహవీర్యం కరవావహైతేజస్వినావధీతమస్తు. మావిద్విషావహై

“మమ్మిర్వురను దేవుడు రక్షించుగాక! మే మిర్వురును సుఖముగా బ్రతికెదము. కర్మలొనర్చి ఫలము లందెదము. విజ్ఞానముతో తేజస్సు నార్జింతుము. పరస్పరము ద్వేషించి కొనము.” మఱి మనకు వేదాంత మేమున్నది? శుష్కాచారములు మాత్రమే.

.... మహాకవి “పుట్ట పర్తి”

సంపాదకీయము

భగీరథుడు గంగనుదెచ్చెను. రురుడు—తాను ప్రేమించిన ప్రమద్వరకు—తన యాయువులోనగ మిచ్చినాడు. పురూరపుడు—ఊర్వశీవ్యామోహితుడై అమెను గనుగొను వరకును వదలలేదు. రాజైన శాశికుడు—బ్రహ్మర్షియగువరకును దఫించినాడు. శకుమవచ్చిన యవజయము లాతని పట్టుదలను— శవలంపలేదు. అవియన్నియు మనసాలికి పురాణములు. ఆనాడు జీవితమున కొక యర్థముందెను. మానవులకు—పురుషకారములో విశ్వాసముందెను. జీవితము—యేదో అనుభవించి పోవలసిన వెట్టి పరార్థము. గాదనియు—ఐహికాముష్మికములను పొందించుటకు గొప్ప యవకాశమనియు—ప్రతి యొక్కడును విశ్వసించెను. ఐతిహాసిక యుగము నందుకూడ—మానవులలో నా సుగుణముందెను. ప్రతియొక్క రేదో యొకవిషయమున గట్టుదాకు చునే యుండ్తీరి. ఒక్కడు మహాయోగి—మరియొకడు మహాభోగి. భోగమునుగూడ వారు తృణీకరించలేదు. యోగికున్న గౌరవమునే భోగికికూడ నొసగినారు. అల్పముగా నారంభములైన జీవితములు—అకసమంతటి విశాలములుగా పరిణతము లగుచుండెను. మేరుశిఖరములంతటి యున్నతములుగా పెరుగుచుండెను. సత్యమును చెప్పుటకు వారికి జంకులేదు. దాని నాచరించుటకు గొంకు లేదు. ఇతరులెన్ని విమర్శించినను తన లక్ష్యమును పొందించునంతవరకును వాడు నిద్రాటలేదు. ప్రతియొక్క గుణమునందును వారు దివ్యతత్త్వమునే జూచిరి. ఒక్కగుణమునే కడముట్ట నుపా

సించిరి. హైదరాబాదులోని “సాలార్జంగ్ మ్యూజియము”ను చూచినప్పుడు—ఒక్కమనుష్యుడింతటి పని యొనర్చగలడా యని మన కాశ్చర్యము గలుగును. అందులోనే గొన్ని—బహుమనీ సుల్తానులు ధరించిన యనుపతొడుగులున్నవి. ఒక్కొక్క తొడుగును నేదొక రెండెడ్లబండి మోయవలెను. వారి కత్తులుగూడ మనవంటి నల్వరు మనుష్యులు మోయవలెను. వానినిబూని వారు యుద్ధము లొనర్చెదవారు. నేటికిని స్వతంత్రములైన దేశములో నున్న జాతులలో—ఆ గొప్పతనములున్నవి. ‘షా’ పత్రికలను ఇంచువాడుగా జీవితములో బ్రవేశించెను.—కడకు బ్రహ్మాండమైన పురుషుడైనాడు. ఇట్టి వారెందరోయున్నారు. అంతమాత్రముతో—ఆ దేశములో ధనికతత్వములోని దుర్మార్గములు లేవనుటకు వీలులేదు. కాని మనకన్నను ఆ జాతులలో ఋజుత్వమెక్కువ. హృదయతన మెక్కువ. సత్యశీలత యెక్కువ. జీవితమనుట కర్థమెక్కువ. దానికి కారణము? కొన్నినూర్లు యేండ్లుగా ప్రజాతంత్ర్య జీవితమున కలవాలుపడినవారు వారు. ఆ వాసన వారికా గొప్పదనమునిచ్చెను. మన సమాజ మార్థికముగా చచ్చిపోయిన స్థితిలోనున్నది. జీవిత మర్థరహితమైన వెట్టిపాటగా మారినది. మన ధర్మములు వీధిలోని బిచ్చగాండ్రును సృష్టించినది. వారినిజూచి మనకు కరుణగలుగు స్థితిగూడ పోయినది. పుట్టుటకును, చచ్చుటకును మన సమాజములో సర్థములేదు. మానవుని కనీస ధర్మములై

(మిగత ఏడవ పేజీలో)

(నూడవ పేజీ తరువాయి)

మన శూన్యములై పోయినవి. మన వేదాంతమునకు
వామాన్యునివైపు చూపేలేదు. అదెప్పుడును ధనికు
కు చామరములు వీచును. వేదవానివైపుదిరిగి
"వేదము నమ్ముమ"ని యజ్ఞాపించును. శరణా
తుడవైననే, నీకు గతియని బెదరించును. ఉన్న
కాసంత బుద్ధిశక్తిని తృణీకరించుమని యాదే
పించును. అట్టడుగునబడిన వానితో "నీ జీవిత
మింతేననియు— ఇది నీస్థాచీనకర్మ"యని యువా
డించును. కర్మ యెప్పుడు బుట్టినదని యెదురు
ప్రశ్న వేసినచో— అది అనాదియని గ్రుడ్లెట్లు

జేయును. అందుకే వివేకానందులు "దరిద్రదేశము
దరిద్ర వేదాంతమునే తోడించున"ని శంఖారావము
జేసెను పాపము; దేశమున బీదరికము పోవువర
కును వేదాంతమును మరచిపొందని బ్రతిమాలును.
పుణ్యముచేయుటకు చేతగాకున్నచో పాపమైనను
చేయుమని— వేసరికతో మనుష్యులను ఉద్దోషిం
చెను. జీవితమున కర్థమున్నదని సూచించెను.
కాని యట్టివారి మాటలు మనము విందుమా?
విన్నచో సమాజములోని చీడపురుగు లెట్లు
బ్రతుకును:

— మహాకవి "పుట్టపర్తి"

సంపాదకీయము

శాస్త్రిగారి ఒడలినిండ వీభూతి. మెడలో పోయినది. “భోజనసమయాలలో వెధవ ఇంగ్లీషు చివ్రాక్షహారము. ఒక్కొక్క రుద్రాక్షయు— ఒక్కొక్క జామకాయకు పరిమాణములోనేమియు తీసిపోదు. వీభూతిలో నడుమ నెఱ్ఱని కుంకుమ చొట్టుపెట్టినాడు. శాస్త్రేయులకది గుర్తుట! ఆయన బాహువులు బ్రహ్మాండముగా మెలికలు వేసికొని యున్నవి. పెద్దన్నగారు రాయలను “వ్యాయామ క్రమసంధిబంధ”అని సంబోధించినాడు. రాయల వారి బాహువులిట్టివేనేమోయని నాకు దోచినది. శాస్త్రిగారు వరుసలో మొదట గూర్చున్నారు. నా వెక్కడనో కడపటాకు. వారు పైకి రమ్మనిరి. కాని నేనుపోలేదు. నేను వైష్ణవుడను. అందులో శ్రీకారపూర్వక వైష్ణవుడను. అంతమాత్రమే కాదు, తిరుమల వానిని. రామానుజులతో మాకు బట్టరికమని మాపెద్దలు చెప్పెడివారు. కృష్ణరాయల గురువు తిరుమల తాతయ్య మా యింటివాడు. కాని నేను నామములు పెట్టుకొనుట చిన్నప్పుడే వదలి వేసినాను. ఒకప్పుడు బళ్ళారి రాఘవయ్యగారు— నామములువదలి వైష్ణవులతో అష్టకష్టములుపడిరి. కాకినాడ బాధలేదు. ఆచారములుగూడ కాలక్రమముగా మనకు తెలియకనే సరుదుకొనుచున్నవి. నామములులేకున్నను వైష్ణవుడనైన నేను. తమకు మారముగ గూర్చుండుట శాస్త్రిగారికి యిష్టముగనే యుండినది. శ్రీవారిధాటికి భయపడి— క్రొవ్వులు కొంచెము దూరములో గూర్చున్నవి. నాకు క్రొవ్వు గూడ నున్నదాయెను. ఇంతలో గుంపులోనుండి యెవరో పిల్లవాడు “ఈరోజు Food బాగుంది” అన్నాడు. శాస్త్రిగారి ఆగ్రహమునకు మితిలేక

పోయినది. “భోజనసమయాలలో వెధవ ఇంగ్లీషు మాటలేమిటి!” అని చీదరించుకొని యింగ్లీషుమాట విన్న పాపపరిహారార్థమై “హరి ఓం—హరి ఓం” అని రెండుసార్లులన్నారు. కొన్నాళ్ళకుముందు నే నెరిగిన కాంగ్రెస్ వాది యొక డుండెను. ఆయన చేతిలో నొకడబ్బా. ఇదెందుకని యాతనిని బ్రశ్నించినాను. తన సంభాషణలలో యెప్పుడైన యింగ్లీషుమాట దొరలినచో ఒక్కొక్క పదము నకు కానీచొప్పున ఆ డబ్బాలో వేసెడివాడట. అది ఖద్దరు నిధికి బంపుచుండెను. గాంధీ భక్తుడు గనుక స్వయముగా శిక్ష వేసికొనుట. శాస్త్రిగారి ప్రియశ్చిత్తము “హరిఓం”తోతీరిపోయినది. అటు తరువాత శాస్త్రిగారి ఉపన్యాస మారంభమయ్యెను.

“సంస్కృతము దేవభాష. దేవతలు దానిని మాట్లాడెదరు. దానితో మాటలాడినచో మనకు దేవత్వము వచ్చును” అన్నారు. జైనులు “ఆర్థ మాగధి”ని దేవభాష యనిరి. వారి దేవతలు “ఆర్థ మాగధి”లో మాట్లాడుచుండురట! స్వర్గములో వారికి ప్రత్యేకమైనగది; శాస్త్రిగారికి తెలుగుమాట లాడినచో కోపమురాదు. తెలుగునుగూడ దేవభాష గనేవారు మంజూరు చేసినట్లున్నది. ఒకరీతిగాచూచినచో తెలుగుద్రావిడభాష. సంస్కృతమునకు దానితో సంబంధమువేలు. తరువాత పదములు కలియుట వేలు. భాషోత్పత్తిలేదు. ఈ విషయమును భాషా శాస్త్రము ఋజువు చేసినది. సంస్కృతపదములు గ్రీక్, లాటిన్ భాషలలోనుండి— అంగ్లములోనికి వచ్చికొన్నవి. అది ఆర్యభాష: సంస్కృతములో (మిగత ఆరవ పేజీలో)

(మూడవ పేజీ తరువాయి)

మనముగమనించు లింగభేదములు-ద్వివచనములు-
మొదలగు కొన్నినియమములింకను లాటిన్ భాషలో
మిగిలియే యున్నవి. ఈ విషయమును శ్రీవారికి
నచ్చజెప్పుదమని నాకుతోచినది. కాని వారి భీకర
ముఖమునుచూచి భయపడితిని. నేనురకుండుట
జూచి- వారంగగ్రధారతో- తెలిసిన వానిపైనను,
తెలియనివానిపైనను యేకధాటిగా ఉపన్యాస
మొనర్చుచుండిరి. నేను వారి వాగ్ధాటికడ్డు
తగులుటయేలేదు. ఆతనినెప్పుడో పిచ్చివానికింద
తేల్చివేసికొన్నాను; హైద్రాబాద్ బాంబులు. అణు
బాంబులు- అలోపతిమందులు- రసాయనవాదము-
తెలిస్తోవు- గర్భనియంత్రణ ఒకటేమిటి!
ప్రతిదియు శాస్త్రీగారి పాండిత్యమునకు విషయమే.
“వెధవది. ఇప్పుటివారి కేమి తెలియును? హైద్రా
బాద్ బాంబులు- అధర్వణవేదమందే చెప్పినారు.
అత్రములనగా నేమిటి? బాంబులేసుమా! రామా
యణ కాలమునాటికే బ్రహ్మాండములైన విమానము
లున్నవి. అనలు వారికి విమానములెందుకు? వారు
యోగశక్తితో నెచ్చటికి గావలినన నచ్చటికి పోవు
చుండిరి; మా తాతగారు దినమును ఊరినుండి
పొలములోనికిగిరి- రాగివంట ఎల్లున్నదో చూచి
కొని వచ్చెడువారట! మా పెద్దతాతగారొకప్పుడు
సృష్టికి ప్రతిసృష్టిజేసిరి. వారుచేసిన ప్రతి సృష్టి
లోని మనుష్యులు - మొన్నటివరకు మా ఊరిలో
పారాడెడివారట! చంద్రమండలము వీరే మెగిరె
దరు? ఎగిరిరిపో- మనపూర్వులు చెప్పని క్రొత్త
విషయములు వీరేమి చెప్పెదరు? కాశీఖండము
నిండుగ నవగ్రహలోకములు వర్ణింపబడియున్నవి.
మా విశ్వామిత్రుడు- వశిష్ఠుడు- వీరందరు

సామాన్యులా? నేటివెధవలు వారినామము లుచ్చ
రించుటకై నను అర్హులుకారు. ఈవెధవలకు కడకు
వీభూతి తయారుచేయుటకై నను తెలియునా?”

అటుతరువాత వీభూతి ప్రకరణ మారంభమై
నది. శాస్త్రప్రకారము దానినిచేయుట కాటునెలలు
కష్టపడవలెనట! శాస్త్రీగారి వీభూతి ప్రకరణమును
విని - నామాలప్రకరణ మిందులో సగమైన
వుండదా అనుకొన్నాను. శ్రోతలందరును బహు
శ్రద్ధగా- అవైశంపాయనునివైపుజూచుచున్నారు.
గంభీరవిషయమునుచెప్పిన శాస్త్రీగారు- కొంచెము
నేపు- “హరిటం” “హరిటం” అనుకొనుచు
సమాధిస్థితిలోనికి పోయిరి. ఇంతలో పాయసము
వచ్చినది. అందులో చక్కెరలేదు. అవిషయమును
గమనించినది తొలుత శాస్త్రీగారే. “పాయసములో
శర్కరా లోపమైనదే,” శాస్త్రీగారు శిష్టవ్యావహా
రికములో సంభాషించిరి. గృహయజమాని
మొగము తెల్లబోయెను. “యేమి చేయడము?
బ్లాకులోకూడా చిక్కడములేదు” అన్నాడు. ఇంత
వరకూరకున్న నేను- ఇక నూరకుండలేకపోయి
తిని. “శాస్త్రీగారు! తమ బగళాముఖి సుపయో
గించి చక్కెర తెప్పించరాదా” అన్నాను. అతడు
నావైపు గుడ్లురిమిచూచెను. కాని యాతనికి నే
నన్నచో భయము. అతనికన్న నాకు చదువెక్కువ.
శాస్త్రీగారు భోజనమునుగించి పడకపై గుట్టుపెట్ట
నారంభించినారు. వారి నిద్రగూడ వారి భోజనము
వలెనే చాల లోతైనది. నేనింటికిపోవుచు నను
కున్నాను” ఇట్టివారి నందరిని విశాఖపట్టణమునకు
పంపుటకు ప్రయత్నించినచో- ఆ పిచ్చివాండ్ర
జైలు చాలునా యేమి?”

— మహాకవి “పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

బీహారులో జైమము విజృంభించినది. బీహారులోనేమి, దేశములో ప్రతిచోటను - కొద్దిగనో, గొప్పగనో జైమరేఖలు కనిపించుచునే యున్నవి. కాని బీహారులో - ఆ దేవత వికటాట్ట హాసము చెప్పదరముకాదు. కిక్కిరియను పాదరీ లీయవకాశమును సమర్థముగా వాడుకొనుచున్నారు. ఒక్క బీహారులో సుమారు ఏడువందల కిక్కిరియన సంస్థలు పనిచేయు చున్నవట! వీరందరికీ కర్తవ్య మొక్కటే. హిందువులను తమ మతములోనికి మార్చుకొనుట. లక్షలాది జనులు కిక్కిరియనులై పోవుచున్నారు. కిక్కిరియను మతములో చేరెదమని ఒప్పుకొన్నవారికి పాదరీలు కూడు, గుడ్డ సప్లయ చేయుచున్నారు. ఆ పాదరీలకు విదేశముల నుండి కొట్లకొలది రూపాయలు వచ్చును; వారా డబ్బుతో మనుష్యులను కొనుచున్నారు. "మీరందరుపావులు - అందుకే మీ దేశమున జైమము వచ్చినది". ఇది హిందూమతముపై వారు చేసిన వ్యాఖ్య. 19 వ శతాబ్దిలో - యూరోపియను దేశములోని మహా మేధావులందరును హిందూతత్వముచే నాకర్షింపబడిరి. బైబిలును వదలి భగవద్గీత నాశ్రయించిరి. ఈ శతాబ్దమునగూడ విదేశ మేధావులకు భగవద్గీత చుహగ్రంథము. హిందూ తత్వముయొక్క గొప్పతన మట్టిది! మానవుడు చేసెడు మహాపాపములలో అగ్రస్థానము "తన్నుతాను పాపి యనుకొనుటయే" యని వివేకానందుడు శంఖారావ మొనరెను. ఒకదృష్టితో చూచినచో ఏ మతమును ప్రకమునకు త్రవ్విపెట్టిన దేదియునులేదు.

ఆధ్యాత్మికానుభూతి వైయక్తికము. దానిని బజారులోపెట్టి యమ్మినచో - సత్ఫలితముల కంటెను దుష్ఫలితములే ఎక్కువ. క్రైస్తవుల మతయుద్ధము లందరికిని తెలిసినవే. ఇస్లాముమత మెట్లు వ్యాపించినదో మనకు తెలియును. పాకిస్తాను పుట్టుటకు మతావేళమే కారణము. అప్పుడే భారతదేశములోని కిక్కిరియనులు కూడ తమకు "క్రైస్తవ స్థాను" కావలెనని గోలచేసినారు. ఆ గడ్డల మెట్లో సర్దుకొన్నది. ఒకానొకనాడు వ్యాపారమునకు వచ్చిన జాతి దేశములో తిష్టవేసి కొన్నది. సత్యమైన విశ్వాసమే మతముపై నున్నచో, దానిని సంరక్షించుటకు కంకణము గట్టుకొన్నామనుచున్న సన్యాసులు నేడేమి చేయుచున్నారు? వారికి గొడవలే కాబట్టుటలేదు. ఎఱుకల, ఏనాది, బోయ, హరిజనులు - వీరిలోకి జొరబడి సన్యాసు లెందుకు మతప్రచారము చేయరు? వారు హిందువులుకారా? వారి యంగ బలము మన మతమున కక్కఱలేదా? పాదరీలు వారితోనే తమ నివాసము లేర్పరచుకొందురు. వారి మనస్సులను మార్తురు. ముఖ్యముగా నార్థిక సహాయ మొనర్తురు. ఎవ్వరెన్ని వంచనపుమాట లాడినను - సమస్త ధర్మములును - అర్థికశాస్త్రము చుట్టు ప్రదక్షిణించునవే ఇప్పుడు కిక్కిరియనులుగా మారిన హిందువులు - అక్కడ మోక్షము శేర్లకు కొలచికొన వచ్చునని పోలేదు. హిందూమతము నందలి లోపములు తెలిసికొనిపోలేదు. అర్థికముగా

(మిగత 6 వ పేజీలో)

(3 వ కేజీ తరువాయి)

నమ్ముడు బోయినారు. అన్యమతస్తులు - హిందూ మత మహావృక్షమును మూలమునుండి కాల్చుకొని వచ్చుచున్నారు. ఇక కొమ్మలేమి నిలుచును? ఈ చింత ఏ సన్యాసి కైనను కాబట్టినదా? వారింకను ఎన్నడో వచ్చిపోయిన వర్గసమాజమున కాయుస్సు బోయుటకు - మృతసంజీవిని విద్యకై వెదకు చున్నారు. గ్రామమున కప్పుడప్పుడు సన్యాసులు వత్తురు. వారి పనియేమి? గ్రామములోని షాహు కార్లను పట్టుకొందురు. వారి కార్లతో తిరిగెదరు. పదిమందికి ఉపన్యాస మిత్తురు. ఈ పదిమందే హిందువులని వారి నమ్మకము, కడపట చందాలు తీసికొనిపోవుదురు. సన్యాసి కాషాయవస్త్రము వెనుక వెయ్యిమంది సంసారము, ఓహోహో! ఏమి త్యాగము! ఏమి విరక్తి! వారి ఫలహారము మన అన్నమునకు నాల్గింతలుండును. అగ్రజాతులు దప్ప తగ్గుజాతులు వారి చూపులోనే యుండరు. హిందూమత మిదేనా? వీరిపైననేనా ఆ మతము నిలుచును? వీరి క్షేత్ర అద్వైత వేదాంతము మాట్లాడు చుండగా - వీరి కన్నుగప్పి వేలాది జనులు క్రిస్టియను లగుచున్నారు. మహమ్మదీయులగు చున్నారు. ఎన్నడో ఒకనాడు వీరుకూడా కావలసి వచ్చును. ఈ ప్రమాదమును వీరేమైన గమనించు చున్నారా?

ఒకసారి కృష్ణ చైతన్య ప్రభువు భజన చేసికొనుచు పోవుచుండెను. ఒక మాదిగ కుఱ్ఱ రోగి "తాను చైతన్య దర్శనము చేసికొనలేక పోయినానే" అని మనస్సులో బాధపడు చుండెనట! వెంటనే చైతన్యప్రభువు - ఆ హరిజనుని ఇంటిలో దూరి యాతనిని కౌగలించుకొన్నాడు. వాని కుఱ్ఱ రోగము పోయినదట! కుఱ్ఱరోగము పోయినదో, పోలేదో మనకు కాబట్టదు. చైతన్య యుగ ప్రదర్శించిన సర్వభూత భగవద్భావ మట్టిది. అట్టివారు నేడు మందున కొక్కడైన నున్నాడా? మాదిగ వాడన్నంతనే వానిని నీచముగ జూతుము. వాడే, యితర మతములోజేరి మన యింటికి వచ్చి నచో కుర్చీ నిత్తుము. ఎన్నిసార్లు స్నానమెక్కువ చేసినచో - హిందూమతమున కంతగా నేవచేసినట్లు; ఈ నడుమ అనేకులను సన్యాసులను చూచు చున్నాను. ఏమున్నది? సంస్కారము సున్న. చదువు పూజ్యము. ఉన్నయోగ్యత యంతయు గుండు. తన భర్తలు ధనికులు. చంకలో చందాల బుక్కు. ఓహోహో! ఏమి మతోద్ధారము! వీరి భుజస్కందములపై హిందూమతము బ్రదుకవలె నని వారియాశ.

పాపము శమించుగాక! సన్యాసులను నిందింప రాదు. ఏదో ధోరణిలో నాలుగు మాటలన్నాను. — మహాకవి "పుట్టవర్తి"

సంపాదకీయము

సమర్థ రామదాసస్వామి - 'సతారా' ఆడవు లలో దిరుగుచుండెను. శివాజీ మహారాజు - ఆతని దరిసినాడు. ఆతనిదరియుట జ్ఞానమునకే. అప్పుడు సమర్థు లెట్లున్నాడు? ఆతని యిరువైపుల రెండు పెద్దపులులు. ప్రాణాపాయమునకు వెలువక శివ రాజు పోయి నమస్కరించెను. ఇది శివాజీకి పెట్టిన మొట్టమొదటి పరీక్ష. పండ్రెండు, పదమూడు సంవత్సరములు శిష్యవృత్తి సాగినది సమర్థ రామదాసు పరీక్ష - చివరకు శివాజీభార్య నడుగు వరకును పోయినది. ఈ షణ్ త్రయ మును వదలించుట కాతడా పనిచేసెను. ఆత్మసాక్షాత్కార ముచందిన గురువు పృతి శిష్యునిట్లే పరీక్షించును. అంతేవానిగూడ తన నట్లే శోధింపవలెనని గోరును. తన్నునుసరించెడువాని దౌర్బల్యమెట్టిదో - దాని నెట్లు దొలగింపవలెనో - సద్గురువుల కొక్కనికే దెలియును. ఒక్కసారి భగవద్రామానుజులు కావేరికి స్నానానికై పోవుచుండెను. ఒక సుందరాంగి స్నానమునకై పోవుచుండెను. రామానుజులుగూడ ఆమె అందమును చూడక పోలేదు. ఆమెవెంట నొక పురుషుడు - వాడామెకు గొడుగు బట్టికొనువచ్చుచుండెను. రామానుజుల కిది వింతగా దోచినది. "ఓయీ! ఆమెను గొడుగు నీడక్రింద నంత భద్రముగా సంరక్షించుకొని వచ్చుచున్నావే" మని యడిగెను. వాడొసగిన సమాధానమిది. "నా భార్యవంటి యందకత్తెను నేనెచ్చటను జూడలేదు. సూర్యకిరణ స్పర్శ యామెను వేధించునని నా యనుమానము. అందుకే నాయీనేవ". వాని సర్వజీవితము నామె యందము

పైననే కేంద్రీకరించినాడు. వీడే భక్తుడుగా మారదగినవాడని రామానుజులు భావించెను.

"ఓయీ! ఈమెకన్న నందమైన పదార్థమును జూపించినచో నీ వేమోదువు?"

"ఈమెవంటి అందకత్తె లోకమున నుండునను నమ్మకము నాకు లేదు. అందమున కీమె యాధా రము. ఇంతకుమించిన సౌందర్య మెచ్చటనైన గన్పడినచో దీనిని వదలుటకు నా కాక్షేపణలేదు.

రామానుజులు వానిని దమవెంట దీసికొనివచ్చిరి ఇద్దరును రంగనాథ దేవాలయము గర్భగృహము లోనికి బ్రవేశించినారు. రామానుజులు మూర్తి వైపుదిరిగి "స్వామీ! నీ యందమంతయు నొక్క సారి వీనికి జూపింపుము"ని బ్రార్థించెను. వాడు కన్నులెత్తి యా దేవుని జూచినాడు. అంతే ఇక వాడింటికి పోలేదు.

హిందీలో "రసభాను" అను గొప్ప సరసకవి యున్నాడు. ఆతడు కృష్ణ భక్తుడు. మహమ్మదీయ కవులలో కృష్ణభక్తు లెక్కువ. వారి రసలౌల్యమున కా మూర్తి సరిపోవును. రసభాను జీవితమునగూడ నిట్టి సంఘటనయే జరిగినది. కొన్నిదౌర్బల్యములు బలవంతముగా నణచిపెట్టినచో-పుట్టలోని పాముల వలె నవి కాచుకొనియుండును. సమయము వచ్చి నప్పుడు ద్విగుణీకృత విజృంభణముతో నవి పై బడును. కొన్నిటి ననుభవించియే పోగొట్టుకొన వలెను. సమర్థ రామదాసస్వామికి పాయసము త్రాగవలెనని చాల దినములనుండి యుబలాటము. ఎన్నిసారులు త్రాగినను తృప్తి తీరలేదు. ఒకసారి

యాతడు రెండు, మూడు హండాలు పాయసము చేయించినాడు. ఇక కూర్చున్నాడు. త్రాగుటకును క్రొక్కటకును తెలిపలేకపోయెను. మరల నాతనికి పాయసము త్రాగవలెనని యనిపించనేలేదట.

ఏకనాథుని గురువు జనార్దనస్వామి. చాల యేండ్లుగా శిష్యుడా గురువును నేవించెను. గురువు నకు కరణీకపు వృత్తి. ఆ లెక్కలన్నియు జూచు పని ఏకనాథునిది. ఒకనాడొక పైస తేడావచ్చినది. దానిని తేల్చుట కా శిష్యుడు మూడు రాత్రులు నిద్ర మేల్కొనెను. ఒక రాత్రి యింటిలో పెద్దపాము ప్రవేశించినది. ఏకనాథునకా గొడవ యే గాబట్టి లేదు. ఈ దీక్షను గమనించిన గురువు అతనికి దత్తాత్రేయమంత్ర మొసగెను. చాల దినములు దానిని జపించినాడు. సిద్ధి యేర్పడలేదు. కడకు గురువు పిచ్చివానిగా వచ్చిన దత్తాత్రేయుని నోట నున్న యెంగిలి తాంబూలమునుతీసి శిష్యునినోటిలో వేసినాడు. ఏకనాథునకు కవిత్వస్ఫూర్తి భాసించినది. మహారాష్ట్ర భాషలో భాగవతమును వ్రాసినాడు. సద్గురు వొక్కసారి శిష్యుని పట్టుకొన్నచో శిష్యు డెంత గిజగిజలాడినను వాడు వదలడు.

‘సాయిబాబా’ దగ్గరకు ‘ఉపాసనీబాబా’ వచ్చెను. ఇతని వేషము - ప్రవర్తనము చూచి యాతనికి భయమైనది. తన భార్య - పుత్రులను జూత మనిపించెను. సాయిబాబా నవ్వి - పొమ్మన్నాడు. ప్రక్కనున్న గడియారమునుజూపి ఇప్పుడు గంట యెంతయని ప్రశ్నించెను. “ఉపాసనీ పందెండు గంటలన్నాడు. నేడేమి వారమన్నది రెండవ ప్రశ్న. గురువారమని సమాధానము. సాయిబాబా నవ్వి-పొమ్మ మరల గురువారమునాడుపందెండు గంటలకు నీ విచ్చట నుండువ”ని చెప్పినాడు. ఉపాసనీబాబా పీడ వదలినదని తిట్టుకొనుచు

బయలుదేరెను. అతని సర్వజ్ఞానమును భూస్యమై పోయినది. ఎనిమిదిరోజులు ప్రయాణించినాడు. ఎక్కడ దిరుగుచున్నాడు? పిర్ది చుట్టుపట్ల గ్రామ ములలో ప్రదక్షిణము చేయుచున్నాడు. మరల యెనిమిదవరోజు సాయిబాబా చెంతకు జేరినాడు. నాడు గురువారము. వేళ పందెండు గంటలు. సాయిబాబా ఫక్కుమని నవ్వినాడు.

ఊరివెలుపల నొక పాడుగుడి యున్నది. ఉపాసనీబాబా నందులో కూర్చొమ్మన్నాడు. జపము లేదు. ధ్యానములేదు. నియమములేదు. నిష్ఠలేదు. ఊరక కూర్చొనియుండుట ‘ఉపాసనీ’కి వినుగని పించినది. ‘నాకీ శిక్ష యేమ’ని యడిగినాడు. క్రియాశీలియైన మనుష్యు డూతక యెట్లు గూర్చుండును? నీ ఊతకుండుము. తక్కిన పని యంతయు నేను చూచికొందునని బాబా సమాధానము. ఉపాసనీతో నెవ్వరు పలుకరు. భోజనము వేళ కాకావిడ వచ్చి రొట్టెలు బెట్టిపోవునంతే. పదుమూడు సంవత్సరము లట్లే గడచినవి. ఒక నాడు శిష్యుల నందరిని పోయి ఉపాసనీబాబాకు హారతి యివ్వవలెనని బాబా యాదేశించెను. అంతే. బాబా సర్వశక్తులును ‘ఉపాసనీ’ లోనికి జొరవారినవి. ఆనాటి నుండి యాతడు కృష్ణ స్వరూపుడుగా గోచరించెను.

సద్గురువులస్థితి యిట్టిది. వారిచర్యలు వికారములుగ నుండును; నీతి బాహ్యములుగ గన్పించును. కాని వాని వెనుక మహాసత్యము దాగియుండును. శమి వృక్షమున నగ్ని యున్నట్లు. కాని మన కివి పనికి రావు. గురువు మనకు నచ్చునట్లు చెప్పవలెను. తీయతీయగా మాటాడవలెను. దీని పరిణామమే మగును? మనకు దొతకు గురువులు మనకంటెను శస్త్రేశ్వరులు. గుర్తివాడు గుర్తివానికి తోవజూపి నట్లు!

— మహాకవి “పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

ఈనడుమ తిరుపతిలో చాల గొప్ప విశేషము జరిగినది. శ్రీనివాసుని ఆలయ ప్రాంగణమందే - పంతొమ్మిది మంది మరణించినారు. కారణము జనుల త్రొక్కిడి. "క్యూ"లో నిలిచికొన్న జనులకు అధికారులు గల్పించిన అనుకూలముల వైభవము: జనుల త్రొక్కిడిలో తన కుమారుని గోల్పోయిన మద్రాసు నివాసి శ్రీ కె.వి. నారాయణ ఆ హృదయ విదారక పరిస్థితి నిట్లు వర్ణించినాడు.

"భయంకరమైన ఆయోమయ పరిస్థితి యేర్పడినది. యాత్రికులకు ఏమిచేయవలెనో చెప్పవారు లేకపోయినారు. ఒకవ్యక్తి యెవరోవచ్చి "క్యూ"లో వున్నవారిని - "క్యూ"లో నించి బయటకు వచ్చేయండి" అని చెప్పారు. మరొకడువచ్చి వారిని క్యూలో చేరండి అన్నాడు. దానితో గందరగోళ పరిస్థితి యేర్పడింది. జనం ఒక్కసారిగా వెనుకకు ముందుకు త్రొక్కినలాడారు; ఆ త్రొక్కిడిలో కొందరు క్రింద పడిపోయారు. క్రింద పడిపోయిన వారి సహాయానికి ఒక్కరుకూడా రాలేదు. పైగా జనం వారిమీదనుండి నిర్దాక్షిణ్యంగా నడిచి పోయారు"

ఈ క్యూలో చేరవద్దన్న వ్యక్తి యెవరు? బహుశ: వెంకటేశ్వరుడై వుంటాడు. మరల "క్యూ"లో చేరమన్న వ్యక్తి మాత్రము వెంకటేశ్వరుడేల కాకూడదు? ఆయన కింతకంటే పని యేమున్నది గనుక! "క్యూ"లో క్రిందపడిపోయిన వారికి సహాయ మొనర్చుటకై యొక్కరును రాలేదట! ఎందుకు వత్తురు? వారీ అడ్డుపనులతో ఆలస్యము చేసినచో యెవరై నను వెంకటేశ్వరునికి

తమ పేరుచెప్పి మోసముచేసి తమ "ముక్తివాటా" యెగురపేసుకొని పోయినచో యిక తమ జన్మ లేమికావలెను? కొందరు సొమ్మసిల్లి దారికడ్డముగా బడినారు. ఈ మహాభక్తులు వారిపైననే నడిచి వెళ్ళినారు. నిజమేమరి. వెంకటేశ్వరుని సన్నిధిలో మరణించిన వారికి మోక్షము జేబులో పడినది. వారి విషయమున జాలియెందుకు? అస్థితి తమకు పట్టినప్పుడలోచించు కొనవచ్చును. గాయపడిన వారిని తిరుమలలో ప్రథమ చికిత్సకై యధికారులు తీసికొని పోయినారు. అక్కడ మాత్రము డాక్టర్లే: దేవునిదర్శనము చేసికొనక వారికి జంజాట మెందుకు? వారు "స్పెషల్" దర్శనములో నున్నారు. మరియొక మదనపల్లె బాలుడు చెప్పిన వృత్తాంతమిది: తన తల్లిని, సోదరిని జనులు పూర్తిగా త్రొక్కివేసినారట. తాను మాత్రమెట్లో తప్పించుకొని బయట పడినాడు. మరియొక తల్లి చెప్పిన వృత్తాంతమిది: ఆమె కొక్కతే కూతురట పాపము ఆ బిడ్డ క్రింద బడినది. "బిడ్డను రక్షించండి" అనియామె గట్టిగా నఅడు చున్నదట! భక్తి మత్తులోనున్నవారి చెవులలో - యీతుచ్చు రాలిమాటలు పడునా? వారా పిల్లను త్రొక్కికొని పోయి - ఆపిల్లకు మరు నిమనమందే వైకుంఠ ప్రాప్తి కలిగించినారు. ఈ దురాగతముపైన ఒక ట్రస్టీబోర్డు సభ్యుడు చేసిన విచిత్ర వ్యాఖ్యాన మొకటి యున్నది. అది మనమందరు తెలిసికొన దగినది. సావధానులమై విందముగాక!

"పవిత్రమైన పుణ్యక్షేత్రములో యిలాంటి సంఘటన జరగడం అంటే, స్వామికి యెక్కడైనా యేదైనా అవచారం యాత్రికుల వల్లగాని - పరిచారకుల వల్లగాని జరిగిందేమోననే అనుమానం కలదు." ఓ హో హో! శ్రీవారి సూక్తి యెంత

విజ్ఞానభరితముగా నున్నది. తమ రాజకీయముల
 వాసన వెంకటేశ్వరుని నామములకు కూడా
 సంపించినారు. వారికి పై పద్ధతి యలవాటు. పాప
 మేమి నేతురు? ఒకడు తప్పుచేసిన - వాడు దిక్కు
 లేని వాడై నచో - వాని బలగము సంతటిని మారణ
 హోమమొనర్చు చిత్తవృత్తి రాజకీయములకి. ఒక
 పేళ భగవంతుడు వీరనుకొను నట్టివాడే యైచో -
 అపరాధిని గుర్తింపలేనంతటి గ్రుడ్డివాడా వెంక
 టేశ్వరుడు? శ్రీహరి సూక్తి "యొక్కడో తన్నిన -
 మరెక్కడో యేమో" జరిగెనన్నట్లున్నది. ఓహో
 స్వామీ! నీవు దయామయుడవని మా విశ్వాసము.
 పరమ భక్తులందరును నిన్నట్లే సంతోధించిరి.
 ఆన్నమయ్య నిన్ను "దయగూడుగట్టిన మూర్తి"గా
 పరించెను. అట్టి నీవు - రాజకీయవాదుల సూక్తు
 లలో యెన్ని వేషములు వేయుచున్నావు! నీ దర్శ
 నమునకై వచ్చిన జనములను త్రొక్కుకొని నిన్ను
 జూడవచ్చిన "మనుష్యు"లకు నీవు దర్శనమిచ్చి
 నావా! నిజమా! ఇవ్వవలసినట్టిచ్చినావా? అయినచో
 నీకన్నను "దయమే" మేలు. ఓహో! హిందూ
 తత్వమెంత శోభితముగా శోభించు చున్నది.
 మూడు పూవులాటు కాయలుగా నల్లికొన్నది.
 ప్రపంచములో ఉత్తమోత్తమధర్మమును చెప్పి
 నది మా మతమని మురిసిపోదుము. మేము
 ఋషులకు వారసులమని గర్వింతుము. వేదార్థము
 లన్నియు మా చంకలలోనున్నవను దురూహ
 మనకు మనుష్యత్వమేదీ? అదిలేని సర్వమును
 మనకున్నది. ఓ ఋషులారా! దయామయులారా
 మేమేనా మీసంతానము! మమ్ముచూచి మీ
 సంతోషించు చున్నారా? ఏడ్చుచున్నారా? .....

బయట చిటపట చినుకులా.

సంపాదకీయము

సమర్థ రామదాసస్వామి - 'సతారా' అడవు లలో దిరుగుచుండెను. శివాజీ మహారాజు - ఆతని దరిసినాడు. ఆతనిదరియుట జ్ఞానమునకే. అప్పుడు సమర్థులెట్లున్నాడు? ఆతని యిరువైపుల రెండు పెద్దపులులు. ప్రాణాపాయమునకు వెలువక శివ రాజు పోయి నమస్కరించెను. ఇది శివాజీకి పెట్టిన మొట్టమొదటి పరీక్ష. పండ్రెండు. పదమూడు సంవత్సరములు శిష్యవృత్తి సాగినది సమర్థ రామదాసు పరీక్ష - చివరకు శివాజీభార్య నడుగు వరకును పోయినది. ఈ షణ్ త్రయమును వదలించుట కాతడా పనిచేసెను. ఆత్మసాక్షాత్కార ముచందిన గురువు ప్రతి శిష్యునికై పరీక్షించును. అంతేవానిగూడ తన నట్లే శోధింపవలెనని గోరును. తన్నునుసరించెడువాని దౌర్బల్యమెట్టిదో - దాని నెట్లు దొలగింపవలెనో - నడుగుపుల కొక్కనికే దెలియును. ఒక్కసారి భగవద్రామానుజులు కావేరికి స్నానానికై పోవుచుండెను. ఒక నుందరాంగి స్నానమునకై పోవుచుండెను. రామానుజులుగూడ ఆమె అందమును చూడక పోలేడు. ఆమెవెంట నొక పురుషుడు - వాడామెకు గొడుగు బట్టికొనువచ్చుచుండెను. రామానుజుల కిది వింతగా దోచినది. "ఓయీ! ఆమెను గొడుగు నీడక్రింద సంత భద్రముగా సురక్షించుకొని వచ్చుచున్నావే" మని యడిగెను. వాడొసగిన సమాధానమిది. "నా భార్యవంటి యందకత్తెను నేనెచ్చటను జూడలేదు. సూర్యకిరణ స్పర్శ యామెను వేధించునని నా యనుమానము. అందుకే నీయినానెవ". వాని సర్వజీవితము నామె యందము

పై ననే కేంద్రీకరించినాడు. వీడే భక్తుడుగా మారదగినవాడని రామానుజులు భావించెను.

"ఓయీ! ఈమెకన్న నందమైన పదార్థమును జూపించినచో నీ వేమోదువు?"

"ఈమెవంటి అందకత్తె లోకమున నుండునను నమ్మకము నాకు లేదు. అందమున కీమె యాధారము. ఇంతకుమించిన సౌందర్య మెచ్చటనైన గన్పడినచో దీనిని వదలుటకు నా కాక్షేపణలేదు.

రామానుజులు వానిని దమవెంట దీసికొనివచ్చిరి ఇద్దరును రంగనాథ దేవాలయము గర్భగృహము లోనికి బ్రవేశించినారు. రామానుజులు మూర్తి వైపుదిరిగి "స్వామీ! నీ యందమంతయు నొక్కసారి వీనికి జూపింపుము"ని బ్రార్థించెను. వాడు కన్నులెత్తి యా దేవుని జూచినాడు. అంతే ఇక వాడింటికి పోలేదు.

హిందీలో "రసభాను" అను గొప్ప సరసకవి యున్నాడు. ఆతడు కృష్ణ భక్తుడు. మహామృదీయ కవులలో కృష్ణభక్తులెక్కువ. వారి రసలౌల్యమున కా మూర్తి సరిపోవును. రసభాను జీవితమునగూడ కా మూర్తి సరిపోవును. కొన్నిదౌర్బల్యములు నిట్టి సంఘటనయే జరిగినది. కొన్నిదౌర్బల్యములు బలవంతముగా నణచిపెట్టినచో - పుట్టలోని పాముల వలె నవి కాచుకొనియుండును. సమయము వచ్చి నప్పుడు ద్విగుణీకృత విజృంభణముతో నవి పై బడును. కొన్నిటి ననుభవించియే పోగొట్టుకొన వలెను. సమర్థ రామదాసస్వామికి పాయసము త్రాగవలెనని చాల దినములనుండి యుబలాటము. ఎన్నిసార్లు త్రాగినను తృప్తి తీరలేదు. ఒకసారి

యాతడు రెండు, మూడు హండాల పాయసము చేయించినాడు. ఇక కూర్చున్నాడు. త్రాగుటకును క్రొక్కటకును తెలిపలేకపోయెను. మరల నాతనికి పాయసము త్రాగవలెనని యనిపించనేలేదట.

ఏకనాథుని గురువు జనార్దనస్వామి. చాల యేండ్లుగా శిష్యుడా గురువును సేవించెను. గురువు నకు కరణీకపు వృత్తి. ఆ రెక్కలన్నియు జూచు పని ఏకనాథునిది. ఒకనాడొక పైస తేడావచ్చినది. దానిని తేల్చుట కా శిష్యుడు మూడు రాత్రులు నిద్ర మేల్కొనెను. ఒక రాత్రి యింటిలో పెద్దపాము ప్రవేశించినది. ఏకనాథునకా గొడవ యే గాబట్టి లేడు. ఈ దీక్షను గమనించిన గురువు అతనికి దత్తాత్రేయమంత్ర మొసగెను. చాల దినములు దానిని జపించినాడు. సిద్ధి యేర్పడలేదు. కడకు గురువు పిచ్చివానిగా వచ్చిన దత్తాత్రేయుని నోట నున్న యెంగిలి తాంబూలమునుతీసి శిష్యునినోటిలో వేసినాడు. ఏకనాథునకు కవిత్వస్ఫూర్తి భాసించినది. మహారాష్ట్ర భాషలో భాగవతమును వ్రాసినాడు. సద్గురు వొక్కసారి శిష్యుని పట్టుకొన్నచో శిష్యు డెంత గిజగిజలాడినను వాడు వదలడు.

‘సాయిబాబా’ దగ్గరకు ‘ఉపాసనీబాబా’ వచ్చెను. ఇతని వేషము - ప్రవర్తనము చూచి యాతనికి భయమైనది. తన భార్య - పుత్రులను జూత మనిపించెను. సాయిబాబా నవ్వి - పొమ్మన్నాడు. ప్రక్కనున్న గడియారమునుజూపి ఇప్పుడు గంట యెంతయని ప్రశ్నించెను. “ఉపాసనీ పందెండు గంటలన్నాడు. నేడేమి వారమన్నది రెండవ ప్రశ్న. గురువారమని సమాధానము. సాయిబాబా నవ్వి-పొమ్ము మరల గురువారమునాడుపందెండు గంటలకు నీ విచ్చట నుండువ”ని చెప్పినాడు. ఉపాసనీబాబా పిడ వదలినదని తిట్టుకొనుచు

బయలుదేరెను. అతని సర్వజ్ఞానమును భూస్యమై పోయినది. ఎనిమిదిరోజులు ప్రయాణించినాడు. ఎక్కడ దిరుగుచున్నాడు? పిర్ది చుట్టుపట్ల గ్రామ ములలో ప్రదక్షిణము చేయుచున్నాడు. మరల యెనిమిదవరోజు సాయిబాబా చెంతకు జేరినాడు. నాడు గురువారము. వేళ పందెండు గంటలు. సాయిబాబా ఫక్కుమని నవ్వినాడు.

ఉరిపెలుపల నొక పాడుగుడి యున్నది. ఉపాసనీబాబా నందులో కూర్చొమ్మన్నాడు. జపము లేదు. ధ్యానములేదు. నియమములేదు. నిష్ఠలేదు. ఉరక కూర్చొనియుండుట ‘ఉపాసనీ’కి వినుగని పించినది. ‘నాకీ శిక్ష యేమ’ని యడిగినాడు. క్రియాశీలియైన మనుష్యు డూతక యెట్లు గూర్చుండును? నీ ఉఱకుండుము. తక్కిన పని యంతయు నేను చూచికొందునని బాబా సమాధానము. ఉపాసనీతో నెవ్వరు పలుకరు. భోజనము వేళ కాకావిడ వచ్చి రొట్టెలు బెట్టిపోవునంతే. పదుమూడు సంవత్సరము లట్లే గడచినవి. ఒక నాడు శిష్యుల నందరిని పోయి ఉపాసనీబాబాకు హారతి యివ్వవలెనని బాబా యాదేశించెను. అంతే. బాబా సర్వశక్తులును ‘ఉపాసనీ’ లోనికి జొరబారినవి. ఆనాటి నుండి యాతడు కృష్ణ స్వరూపుడుగా గోచరించెను.

సద్గురువులస్థితి యిట్టిది. వారిచర్యలు వికారములుగ నుండును; నీతి బాహ్యములుగ గన్పించును. కాని వాని వెనుక మహాసత్యము దాగియుండును. శమీ వృక్షమున నగ్ని యున్నట్లు. కాని మన కివి పనికి రావు. గురువు మనకు నచ్చునట్లు చెప్పవలెను. తీయతీయగా మాటాడవలెను. దీని పరిణామమే మగును; మనకు దొఱకు గురువులు మనకంటెను శనైశ్చరులు. గుగ్గిడివాడు గుగ్గిడివానికి తోవజూపి నట్లు!

— మహాకవి “పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

ఈనడుమ తిరుపతిలో చాల గొప్ప విశేషము జరిగినది. శ్రీనివాసుని ఆలయ ప్రాంగణమందే - పంతొమ్మిది మంది మరణించినారు. కారణము జనుల త్రొక్కిడి. "క్యూ"లో నిలిచికొన్న జనులకు అధికారులు గల్పించిన అనుకూలముల వైభవము; జనుల త్రొక్కిడిలో తన కుమారుని గోల్పోయిన మద్రాసు నివాసి శ్రీ కె.వి. నారాయణ ఆ హృదయ విదారక పరిస్థితి నిట్లు వర్ణించినాడు.

"భయంకరమైన ఆయోమయ పరిస్థితి యేర్పడినది. యాత్రికులకు ఏమిచేయవలెనో చెప్పవారు లేకపోయినారు. ఒకవ్యక్తి యెవరోవచ్చి "క్యూ"లో వున్నవారిని - "క్యూ"లో నించి బయటకు వచ్చేయండి" అని చెప్పారు. మరొకడువచ్చి వారిని క్యూలో చేరండి అన్నాడు. దానితో గందరగోళ పరిస్థితి యేర్పడింది. జనం ఒక్కసారిగా వెనుకకు ముందుకు త్రొక్కినలాడారు; ఆ త్రొక్కిడిలో కొందరు క్రింద పడిపోయారు. క్రింద పడిపోయిన వారి సహాయానికి ఒక్కరుకూడా రాలేదు. పైగా జనం వారిమీదనుండి నిర్దాక్షిణ్యంగా నడిచి పోయారు"

ఈ క్యూలో చేరవద్దన్న వ్యక్తి యెవరు? బహుశః వెంకటేశ్వరుడై వుంటాడు. మరల "క్యూ"లో చేరమన్న వ్యక్తి మాత్రము వెంకటేశ్వరుడేల కాకూడదు? ఆయన కింతకంటే పని యేమున్నది గనుక? "క్యూ"లో క్రిందపడిపోయిన వారికి సహాయ మొనర్చుటకై యొక్కరును రాలేదట! ఎందుకు వత్తురు? వారి అడ్డుపనులతో ఆలస్యము చేసినచో యెవరై నను వెంకటేశ్వరునికి

తమ పేరుచెప్పి మోసముచేసి తమ "ముక్తివాటా" యెగురపేసుకొని పోయినచో యిక తమ జన్మ లేమికావలెను? కొందరు సొమ్మసిల్లి దారికడ్డముగా బడినారు. ఈ మహాభక్తులు వారిపైననే నడిచి వెళ్ళినారు. నిజమేమరి. వెంకటేశ్వరుని సన్నిధిలో మరణించిన వారికి మోక్షము జేబులో పడినది. వారి విషయమున జాలియెందుకు? అస్థితి తమకు పట్టినప్పుడాలోచించు కొనవచ్చును. గాయపడిన వారిని తిరుమలలో పడమ చికిత్సకై యధికారులు తీసికొని పోయినారు. అక్కడ మాత్రము డాక్టర్లే; దేవునిదర్శనము చేసికొనక వారికి జంజాట మెందుకు? వారు "స్పెషల్" దర్శనములో నున్నారు. మరియొక మదనపల్లె బాలుడు చెప్పిన వృత్తాంతమిది: తన తల్లిని, సోదరిని జనులు పూర్తిగా త్రొక్కివేసినారట. తాను మాత్రమెట్లో తప్పించుకొని బయట పడినాడు. మరియొక తల్లి చెప్పిన వృత్తాంతమిది: ఆమె కొక్కతే కూతురట పాపము ఆ బిడ్డ క్రింద బడినది. "బిడ్డను రక్షించండి" అనియామె గట్టిగా నఅడు చున్నదట; భక్తి మత్తులోనున్నవారి చెవులలో - యీతుచ్చు రాలిమాటలు పడునా? వారా పిల్లను త్రొక్కికొని పోయి - ఆపిల్లకు మరు నిమనమందే వైకుంఠ ప్రాప్తి కలిగించినారు. ఈ దురాగతముపైన ఒక ట్రస్టీబోర్డు సభ్యుడు. చేసిన విచిత్ర వ్యాఖ్యాన మొకటి యున్నది. అది మనమందరు తెలిసికొన దగినది. సావధానులమై విందముగాక!

"పవిత్రమైన పుణ్యక్షేత్రములో యిలాంటి సంఘటన జరగడం అంటే, స్వామికి యెక్కడైనా యేదైనా అవచారం యాత్రికుల వల్లగాని - పరిచారకుల వల్లగాని జరిగిందేమోననే అనుమానం కలదు." ఓ హో హో! శ్రీవారి సూక్తి యెంత

విజ్ఞానభరితముగా నున్నది. తమ రాజకీయముల
 వాసన వెంకటేశ్వరుని నామములకు కూడా
 సంబంధించినారు. వారికి పై పద్ధతి యలవాటు. పాప
 మేమి నేతురు? ఒకడు తప్పుచేసిన - వాడు దిక్కు
 లేని వాడై నచో - వాని బలగము సంతటిని మారణ
 హోమమొనర్చు చిత్తవృత్తి రాజకీయములకి. ఒక
 పేళ భగవంతుడు వీరశక్తిని నట్టివాడే యైచో -
 అపరాధిని గుర్తింపలేనంతటి గ్రుడ్డివాడా వెంక
 టేశ్వరుడు? శ్రీహరి సూక్తి "యొక్కడో తన్నిన -
 మరెక్కడో యేమో" జరిగెనన్నట్లున్నది. ఓహో!
 స్వామీ! నీవు దయామయుడవని మా విశ్వాసము.
 పరమ భక్తులందరును నిన్నట్లే సంతోషించిరి.
 ఆన్నమయ్యనిన్ను "దయగూడుగట్టిన మూర్తి"గా
 వర్ణించెను. అట్టి నీవు - రాజకీయవాదుల సూక్తు
 లలో యెన్ని వేషములు వేయుచున్నావు! నీ దర్శ
 నమునకై వచ్చిన జనములను త్రొక్కుకొని నిన్ను
 జూడవచ్చిన "మనుష్యు"లకు నీవు ధర్మనమిచ్చి
 నావా! నిజమా! ఇవ్వవలసినట్టిచ్చినావా? అయినచో
 నీకన్నను "దయమే" మేలు. ఓహో! హిందూ
 తత్వమెంత శోభితముగా శోభించు చున్నది.
 మూడు పూవులాటు కాయలుగా నల్లికొన్నది.
 ప్రపంచములో ఉత్తమోత్తమధర్మమును చెప్పి
 నది మా మతమని మురిసిపోదుము. మేము
 ఋషులకు వారసులమని గర్వింతుము. వేదార్థము
 లన్నియు మా చంకలలోనున్నవను దురూహ
 మనకు మనుష్యత్వమేదీ? అదిలేని సర్వమును
 మనకున్నది. ఓ ఋషులారా! దయామయులారా
 మేమేనా మీసంతానము! మమ్మచూచి మీ
 సంతోషించు చున్నారా? ఏడ్చుచున్నారా?".....

బయట చిటపట చినుకులా.

సంపాదకీయము

“ఇంతమందికి హఠాత్తుగా కీర్తి వస్తూవుందే నేనుమాత్రమేమి పాపంచేశాను?” అని ఒక ఖద్దరు వాలాకు మనస్సులో దురాశ పుట్టింది. ఇంతలో అతడునుకున్న శుభసమయం రానేవచ్చింది. అతని రొట్టెవిరిగి నేతిలోపడింది. “కాశ్మీరులో యెక్కడో ఒక పండితుల ఫిల్లను యెత్తుకొనిపోయి ఒక ముస్లిం నిక్కా గట్టుకున్నాడట. దానితో పండితుల కుటుంబాలు సత్యాగ్రహ మారంభించాయట. వారిపై అధికారుల బాష్పవాయు ప్రయోగాలు — లాఠీచార్జీలు జరిగాయి.” ఇంతకంటే అదృష్ట మేముంటుంది గనుక? అధికారులు “లావిర్ టేక్ యిట్స్ ఓన్ కోర్సు” అని పండితులను మందలించారు. ఖద్దరువాలాకిది పెద్ద అదృష్టసమయంగా తోచింది. ఇంతకుముందు తనను అసంతృప్త కాంగ్రెసు వర్గీయులలో చేర్చుకొమ్మని బతిమాలాడు. తనమాట నెవ్వరూ ఖాతరుచెయ్యలేదు. ఈ ఊకుతో వారికన్న లావుపాటి అక్షరాలతో తనపేరు పేపరులో వచ్చేటట్లు చేసుకోవచ్చును కున్నాడు. ఆ ఊళ్లో ఊరివెలువట ఒక పాడుగుడి వుంది. సీతా, రాముడు, లక్ష్మణుడు ముగ్గురూ ఒకే చోట ఉన్నారు. ఉండడంతో ముగ్గిరిపైనా మైనం సమానంగా మెత్తుకుంది. హనుమంతుడు కొంచెం దూరంలో వున్నాడు. దానికి కలిగిన సత్పులమేమిటంటే రాములవారికి పట్టినంతమైనం పట్టకపోవడం. ఆ గుళ్లో పూజారి జనులు మరుగొతూనే దీపాల్లోని నూనె పోసుకునిపోయి యింటికి వాడుకుంటాడని ప్రతీతి. అయితేయేమి! గొప్ప రామభక్తుడని పేరు. అతని చేతిలో జపమాల బొంబాయి ఎక్స్ పెన్సలా మహావేగంతో నడుస్తుంది. ఖద్దరువాలా పూజారి

వెంకయ్యకు వార్తనంపినాడు. ఒకరోజుంతా కష్టపడి విగ్రహాలపైన మైనం గోకివేశారు. ఊళ్లో కరపత్రాలు పంచారు. కాశ్మీరులో పండితులకు జరిగిన అన్యాయానికి యీ ఊళ్లో చాలాదుఃఖపడు తున్నారుట! వారికి నైతికబలం చేకూర్చడానికి కాంగ్రెసువాది రామయ్యగారి అధ్యక్షతక్రింద భజనలు చేస్తారట. కాశ్మీరు విషయం పత్రికలలో వదిలిన చాహ్మణులకంతకుముందే చాలాకోపంగా వుంది. వారందరు ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో కాంగ్రెసువాది రామయ్యతోచేరారు. ఊరిలో బ్రహ్మాండ మైన ప్రచారం సాగింది. డబ్బులు, బియ్యం ప్రోగుచేశారు. ఖద్దరువాలా రామయ్యగారి యింటి నించీ ఉత్సవం సాగింది. రామాలయంలో పందిరి వేశారు. ఖద్దరు రామయ్య అధ్యక్షకో పన్యాసంచేసి భజన లారంభించాడు. అతనిమెడతో పూలమాల స్వయంగా పూజారి వెంకయ్యే వేశాడు. ఆ మాల అతని కాళ్ళవరకూవుంది. అంతటి పూలమాల రాములవారికికూడా లేదు. పట్టణంలో పెద్ద శాస్త్రులున్నాడు. అతనికితోడు రంగాచార్యు, భార్య ఆండాళమ్మ. ఆ ఆండాళమ్మ ఆచ్ఛంగా గురిజాడవారు స్పష్టించిన పాత్రలాగే వుంది. ఒకపైపు అన్నాలు బ్రహ్మాండంగా వండుతున్నారు. అఖండదీపం వెలిగించిన తరువాత ఖద్దరు రామయ్యగారు మొదటి సారిగా తాళాలుతట్టి “రఘుపతి రాఘవ రాజారాం” అన్నాడు. వెంటనే పెద్దశాస్త్రులు లంకించుకున్నాడు. ఆయన స్వరంలో స్వరంకలిపి రంగాచార్యు, ఆండాళమ్మ శ్రీలలో నిలిచి పెద్ద గొంతుకతో గావుపెట్టి నట్లరుస్తూంది. ఆమెకు గొప్ప దేశసేవిక అని ప్రసిద్ధి. మహిళా మండలిలో చేరి అప్పడప్పుడు సేవచేస్తూ వుంటుంది. భోజనాలూ, భజనలూ అంతలేకుండా సాగిపోతున్నాయి. కాశ్మీరులో

బ్రాహ్మణులకు జరిగిన అన్యాయానికి మనస్సులో
అలమటిస్తున్న బ్రాహ్మణులందరూ - ఆకాశం
బద్ధలయ్యేటట్లు భజనచేస్తున్నారు. చేరిన జనులు
వారితోపాటు గట్టిగా ఆరుస్తున్నారు. వంధీన
అన్నంలో - ఎవరికిచెందే భాగాలు వారికి చెంది
నాయి. ఆ రాతంతా హోరుమని భజన. ఇరపై
నాలుగు గంటలు ఏకాహం సాగింది. తెల్లవారి
జామున చిటపటచినుకులు రాలాయి. మన భజనకు
రాములవారు సంతోషించినారని శాస్త్రులుగారు
వాఖ్యచెప్పారు. ఇంతలో ఆశ్చర్యము. పూజారి
వెంకన్నకు పూనకంవచ్చింది. వచ్చినవాడు రణ
రంగబలి అంజనేయుడట! అక్కడి పెద్దలు యెంతో
కష్టపడి పూజారి వెంకన్నతో హనుమంతుని
అడ్రస్సు చెప్పించుకున్నారు. తెల్లారంతర్వాత
మూడునేర్ల కర్పూరం వెలిగించడంతో భజన
ముగిసింది. ఇంతటి ఘనకార్యం చేసినదానికి ఖద్దరు
రామయ్యను పెద్దలందరూ అభినందించారు.

మూడవరోజు పేపర్లో ఖద్దరు రామయ్యగారి
మహాత్మాగం అనే శీర్షికతో వార్తవచ్చింది. కన్న
తిప్పలూపడి రామయ్య రెండవపేజీలోనే తన
న్యూస్ వేయించుకొన్నాడు. పూనకం వచ్చినప్పుడు
వెంకన్న నేలపైకొట్టిన ప్రతిదెబ్బకూడా కాశ్మీరులో
జరిగిన అన్యాయంపైన కొట్టినల్లేనని రంగాచార్లు
వ్యాఖ్యానించారు. స్త్రీలలో భజనను నడిపిన అండా
శమ్మ యింటినిండా కొబ్బరిచిప్పలు. అవన్నీ ఎండ
బెట్టి అండాశమ్మ భద్రపరుచుకుంది. ఇంక
యేముంది? మన భజనతో చూసుకొమ్మని -
బ్రాహ్మణులు హడావిడిచేశారు. కాలం కదిలిపోతూ
వుంది.

అనాటి సాయంకాలం ఫామిలీ ప్లానింగ్ పైన
ప్రసిద్ధులైన కవులు సద్యాలు చదువుతున్నారు.

—రచన “పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

ఋగ్వేదములో దేవీసూక్తమున్నది. రాత్రి సూక్తమును గలదు. సామవేదములోను రాత్రి సూక్తమున్నది. “విశ్వదుర్గ”, “సింధుదుర్గ”, “అగ్నిదుర్గ” మొదలగు పేరుల ఋగ్వేదములో వచ్చునవే. కేనోపనిషత్తులో “ఉమాహైమవతి” ఒకపాత్ర. నారాయణోపనిషత్తు నందును దుర్గాస్మృతి గలదు. పురాణములలో దుర్గాస్మరణమొనర్చిన పురాణము మార్కండేయము, అందులో 81 నుండి 93 వరకున్న యధ్యాయములు దుర్గాపూజావిశేషములను దెలుపును. మొహంజుదారో, హరప్పా సింధు లోయలలో దుర్గాప్రతిమలున్నవి. అవి ఐదువేల సంవత్సరముల క్రిందటివి. ఆ పట్టణములలో దుర్గాపూజ జేయుచుండెడివారు. పూజావిధానము లలో చండి, లలిత ప్రధానములుగా గన్పించును. చండిపూజకు “సప్తశతి” ముఖ్య గంధము. దానిలో మొదట కాళి; తరువాత మహాలక్ష్మి — పిమ్మట సరస్వతి; యను రూపభేదములు వింగడింపబడినవి. ఋగ్యజుస్సామములు వారికి వరుసగా వేదములు, కాళికి గాయత్రీ చందస్సు, మహాలక్ష్మికి — ఉష్ణిక్ చందస్సు-అనుష్టుప్ చందస్సులో సరస్వతి వసించును. వరుసగా తమోరణ సృత్వములు వీరి గుణములు. కొందరి సప్తశతి వేదములయందే గలదందురు. చెప్పలేము. దుర్గా, కాళి, కుమారి.

చండి, కాత్యాయని మొదలగు నామములు — పురాణములలో వచ్చును. లలితకు నవావరణ పూజ ముఖ్యమైనది. శాక్తములో దక్షిణ వామా చారములు ప్రధానములు. రామాయణమందును, భారతమందును దుర్గాస్మృతి గలదు.

ధర్మరాజు దుర్గాస్తుతి యొనర్చినట్లు — వ్యాసుడు వచించెను. ఈ ఘట్టము విరాటపర్వములో వచ్చును. భీష్మపర్వము నందుగూడ నున్నది. యుద్ధమునకుముందు దుర్గాస్తుతి యొనర్చుమనియు — అదిజయ హేతువనియు కృష్ణుడర్జునునితోచెప్పెను. ధర్మరాజు దుర్గను మహిషాసురమర్దనిగా నభివర్ణించినాడు. వింధ్యవాసినిగా సంబోధించెను. రావణేంద్ర జిత్తులు దుర్గనాధించినట్లు రామాయణ మందే వచ్చును. రావణునితోడి యుద్ధమునకు ముందు రఘురాముడీమెను బూజించెను. బెంగాలీలకు శక్తిపూజ — చాలముఖ్యమైనది. చండిపూజ రాయణమువారు విరివిగా నొనర్తురు. చండిసాంప్రదాయము-నర్మదా తీరమందలి యుజ్జయినిలో బుట్టినదని కొందరు పండితుల యభిప్రాయము. క్రీస్తు పూర్వము మొదటి శతాబ్దిలో దీని యుత్పత్తి యని కొందరందురు; సప్తశతిపై సుమారు ముప్పది వ్యాఖ్యానములున్నవి. గౌడపాదులదియు

(మిగత 10 వ పేజిలో)

(3 వ పేజీ తరువాయి)

నాకటి. నాగోజీభట్టు గూడ వ్యాఖ్యానించినట్లు! చిత్రమైన యొకకథకూడ గలదు.

మన్మథుడు మరణించిన తరువాత దేవత శిశ్యుని బ్రాహ్మించిరట! ఆతడు వానికి రూపమిచ్చెను. వాడు భండాసురుడైనాడు. శోణితపురము ముఖ్య పట్టణముగా వాడు దేవతలపైకెత్తెను. దిక్కుదోపని యమరులు పార్వతి నుపాసించిరి. ఆమె త్రిపుర సుందరియై భండాసురుని వధించినది. మరల మన్మథునామె యనంగునిగా నుజ్జీవింపజేసినది. ఒక శ్లోకమున్నది. అది యీక్రిందిది.

“పుంరూపంవాస్మ రేద్దేవిం శ్రీరూపంవావిచిన్తయేత్
అథవానిష్కలం ధ్యాయేత్ సచ్చిదానంద లక్షణం”

దుర్గను పుంరూపముగను ధ్యానింపవచ్చునని శ్లోకార్థము. ఇది విచిత్రము. ఆమె పురుషరూపము విష్ణువట! కోపరూపము కాళి, సమరరూపము దుర్గ.

ఈమె యుపాసనకు మంత్ర, యంత్ర, తంత్ర ములు ముఖ్యములు. పంచదశి మంత్రము. శ్రీ చక్రము యంత్రము, తంత్రకలాప మెక్కువగా నున్నది. పృథివీను హృదయమున శాక్తుడట! బాహ్యమున శైవుడట! పూజలో వైష్ణవుడట! ఈ మూటికిని భేదములేదని భావము. అర్జునుడు గొప్ప శివభక్తుడు. కృష్ణుడాతనికి మిత్రుడు. యుద్ధమునకు ముందతదొనర్చిన దుర్గాపూజ ప్రసిద్ధమైనది. ఇట్లు ప్రతి హిందువును శాక్తుడు, శైవుడు, వైష్ణవుడు. ఈ సత్యమును గమనింపక యహంకారములు పెంచికొన్నపుడు మతభేదములుపెరిగి పరస్పర విద్వేషము లారంభమగును. పరస్పర విద్వేషము లలో జీవితములేదు. సమరసముగా బ్రతుకుటలో నున్నది.

సవరాత్రముల ప్రాశస్త్యము నింకొకసారి చర్చింతును.

సంపాదకీయము

“శమీ శమయతేపాపం, శమీ శత్రువినాశనీ
అర్జునస్య ధనుర్ధారీ, రామస్య ప్రియదర్శినీ॥”

“పై శ్లోకము చాలమందికి పరిచితమే. విజయ దశమినాడు దీనిని జెప్పుచు - శమీపత్రి నొసగి - పెద్దలచే నాశీర్వాదమొందుటలవాటు. పిన్నలు నమస్కరింతురు. విప్రులకు దక్షిణలు దొరకును. పై శ్లోకమున రెండు దోషములున్నవి. “అర్జునస్య ధనుర్ధారీ” అను దానిలో నేకాన్వయ దోషము. ‘అర్జున’ శబ్దమునకు ధనస్సుతో సమన్వయము. పైగా ‘ధారీ’ అనుట పుంలింగము. శమీశబ్దమునకు విశేషమగుట పొసగదు. కాని ఈ శ్లోకమును చాల కాలముగ నందరును చెప్పుకొనుచున్నాము. ఇది యే పురాణములో నున్నదో యెవ్వ రెరుగరు. భారతములో లేదు. వాల్మీకి యిట్టి శ్లోకమును వ్రాయడు.”

“శమీవృక్షము - అర్జునుని ధనస్సును ధరించి నది. రామునకు సంతోషకరమైన దర్శనముకలది. అనగా రామాయణ, భారత కథలతో దీనికి సంబంధ మున్నట్లు తెలియును. ఆశ్వయుజ శుక్ల దశమి నాడు దీనికి పూజలు జరుపబడును. నాటి సాయం కాలమునకు ‘విజయ కాలమ’ని మారుపేరు. ఈ దశమి శ్రావణ నక్షత్రయుక్తమై యుండవలెనని జ్యోతిషు లందురు. పై శ్లోకముయొక్క విస్తృతి - కొన్నియెడల నిట్లు గనపడుచున్నది.

“శమీ శమయతేపాపం, శమీ శత్రువినాశనీ
అర్జునస్య ధనుర్ధారీ, రామస్య ప్రియదర్శినీ॥”

“శమీ శమయతేపాపం, శమీలోభిత కంటకా
ధారిణ్యర్జున బాణానాం, రామస్య ప్రియవాదినీ॥”

“కరిష్యమాణ యాత్రాయాం,
యథాకాలం సుఖంమయా
తత్రనిర్విఘ్న కర్తృత్వం, భవ శ్రీరామపూజితే॥”

పై శ్లోకములలో యాత్ర యనగా యుద్ధయాత్ర లని యర్థము. ఈ పండుగ ప్రధానముగా రాజులకు సంబంధించినదియై యుండెను. వర్షా కాలము యుద్ధమునకు ప్రతికూలము. వాగులు, వంకలతో దారులు బాగుగానుండవు. అందుచే రాజులు వర్షా కాల చాతుర్యాస్యములందు యుద్ధ ప్రయత్నము లేవియు చేయరు. దశరాత్రములలో చేయబడు నాయుధపూజ - యీ విషయమునే సూచించు చున్నది. కన్నడ దేశములో నీ పది దినములును వేటలకు బోవుటగూడ వాడుక. ధర్మశాస్త్రములలో ‘యాత్ర’ శబ్దము దండయాత్ర పరముగనే వాడ బడినది.” మనుస్మృతిలో -

మార్గశీర్షే శుభేమాసి, యాయాద్యాత్రా మహిపతిః
అని గలదు. ఇచ్చట మార్గశీర్ష ముత్తమకాలముగా నిర్ణయింపబడినది. సాధారణముగా కావ్యములలో శరత్తులందే దండయాత్రలను వర్ణింతురు. విజయ దశమినాడు శమీపూజ నొనర్చుటకు సీమోల్లంఘ నము చేయవలెను; అనగా గ్రామపు పొలిమేర దాటుట; ఈ నియమముగూడ నీ పండుగ క్షత్రియు లదే యని రుజువుచేయును.

“రామరావణుల యుద్ధము సాగినది; రావణుని తలలు తురిమినకొలదియు మరల నెదిగివచ్చు చుండెను. రాముడు భయపడి ‘దేవీ పూజ’ యొనర్చెను. ఆమె మేల్కొన్నది. ఆ దేవి
(మిత 11 వ పేజీలో)

(3వ పేజీ తరువాయి)

మేల్కొన్న దినము ఆశ్వయుజ శుద్ధ పాడ్యమి యట. అమె రామలకు విజయము కలుగునట్లు వరము దయచేసినది. నాటినుండి పదియవ దిన ముందు రామచంద్రుడు విజయముతోపుష్పకమెక్కి యయోధ్యకు తరలెను. పోవుటకు పూర్వ మాతడు శమీ పూజ నొనర్చెనట!”

“పాండవులు - అజ్ఞాతవాసమునకు ముందు - యాయుధము లొక శమీవృక్షమున రాచిరి. గడువు దీరిన తరువాత నట్లునుడు శమీపూజ నొనర్చి. గాండీవము గైకొని శత్రువులపై విజయమందెను. ఇది భారత కథ.”

రామునికి సంబంధించిన పై కథ వాల్మీకి చెప్పలేదు. ఏ రామాయణములోనిదో? సంస్కృత ములో - రామకథలు కొన్ని పదులకున్నవి. అర్జునుడు శమీవృక్షమున ధనుస్సు నుంచిన విష యము బ్రసిద్ధమే.

కొందరు ‘విజయదశమి’ బృహన్నల యర్జును డుగా మారిన దినమని చెప్పుచున్నారు. సత్య మేదియో! భారతమందు - ఉత్తరగోగ్రహణము శుద్ధ దశమినా డనుటకు ప్రమాణములు లేవు, తిక్కన్న తెలుగిట్లున్నది -

క॥ బహుళాష్టమి నీతడు స

న్నాహనముతో పశువుబట్టు నవమిని మనగో
గ్రహణమని నిర్ణయించిన

నహికేతను పలుకులకు మహాహ్లాదమునన్ ॥
దీనికి మూలమిది -

“అదాతుంగాః సుశర్మోథ, కృష్ణపక్షస్య సప్తమీమ్
అపరే దివసే సర్వరాజన్ సంభూయ కౌరవాః
అష్టమ్యాంతేహ్యగృహ్ణంత గోకులానిసహస్రశః॥

బహుళాష్టమి, నవమి తిథులు దక్షిణోత్తర గోగ్రహణములకై నిర్ణయింప బడెనని తిక్కన్న గారన్నారు. మూలమున సప్తమ్యష్టము లని యున్నది. ఏది యెట్లున్నను ‘బహుళ పక్షమందు’ అని తిక్కనామాత్యు లనుటచే ‘శుక్లపక్ష విజయ దశమి’ తో దీనికి సంబంధములేదని తెలియు చున్నది. అభిమన్యుని పెండ్లి నిర్ణయింపబడినదో శమీపూజా దినము నిర్ణీతమగును. యుద్ధమెప్పుడు జరిగినదియు విర్ణయించిన - అభిమన్యుని పెండ్లి యెప్పుడో తేల్చవచ్చును. సంస్కృతమున ‘కృష్ణ రాయ బారకాల’మిట్లు గలదు.

“అది సూర్యోదయము. మైత్రీముహూర్తము. కార్తిక మాసము, శరదంతము. హేమంతర్తు ప్రారంభము, రేవతీ నక్షత్రయుక్తము.” కృష్ణుడు కర్ణునితో నీ మాటలన్నట్లు భారతమందే యున్నది. “కర్ణా! కాలము యుద్ధమున కనుకూలమైయున్నది. ఈ మాసము సౌమ్యము, కర్ణులు సులభముగా లభించును. పొట్టును దొరకును. సర్వాషధులును లభించును. ఈ కాల మల్పమక్షికమై, బురద లేనిదై యున్నది. నేటి కేడవ దినమున నమా వాన్య వచ్చును. నాడు యుద్ధము గాగలదు.” కృష్ణుడు కార్తిక మాసాంతమున రాయబారమునకు బయలుదేరెను. అనగా కార్తిక బహుళ షష్ఠినాడు. అష్టమికి తిరిగి వచ్చెను. రాయబారపు మాటలు జరిగినది యష్టమినాడే. భారతయుద్ధ మారంభ మైనది కార్తిక యమావాస్య. అభిమన్యుని వధ నాటికి వాని పెండ్లియై ఆఱు నెలలు, ఏడవనెలలో నభిమన్యుడు జచ్చినాడు. కనుక నభిమన్యుని వివాహమైనది వైశాఖ మాసమున; పాండవులు ఆశ్వయుజ దశమినాడు శమీపూజ నొనర్చిరని

యొప్పికొన్నచో, వీరు పూజచేసిన యనంతరము-
 ఏదెనిమిది నెలలకే యభిమన్యుని వివాహమొనర్చి
 రని నిశ్చయింపవలసి వచ్చును; కనుక విజయ
 దశమికి - రామాయణ కథతోడి సంబంధమే
 యుక్తముగా గనిపించుచున్నది. ఆర్య దేవతలలో
 “అపరాజిత” యను నొక శక్తి కలదు. యుద్ధము
 లలో నపజయము లేకుండుటకై వా రామను
 బూజించుచుండిరి. చాణుక్యుని కాలమున గూడ
 నీ యపరాజిత పూజ - చాల ప్రచారములో నుండి
 నది. చాణుక్య డర్థశాస్త్రములో “అపరాజిత”,
 “అప్రతిహత”, “జయంత”, “వైజయంత” అను
 దేవతా నామములను చెప్పెను. విజయదశమి నాదీ
 దేవతను పూజించి - క్షత్రియులు దండయాత్రలకు
 బయలుదేరు చుండిరేమో! వైద్య గ్రంథములలో
 ‘నపరాజిత’ శబ్దమునకు ‘శమీవృక్ష’ భేదమని
 యర్థమివ్వబడినది. “అపరాజితా దేవి”కి నివాస
 స్థానము శమీవృక్ష స్థానమగునేమో! కాలకర్మ
 మున నా దేవీపూజ నశించిన తరువాత దానికి
 సంకేతముగా శమీపూజ నిలిచియున్నది. “అప
 రాజితాదేవి”కి శమీవృక్షమే యెందుకు నివాస
 స్థానమో మంత్రశాస్త్రజ్ఞులు చెప్పవలెను. అన్ని
 వృక్షముల కన్నను విజయము నొసగుటలో శమీ
 వృక్షమునకు గల విశేషమేమో వైద్యులు నిర్ణ
 యింపవలెను.

—“మహాకవి పుట్టపర్తి”

సంపాదకీయము

శరద్వసంతములకు యమదంష్ట్ర లని పేరు. ఈ రెండు ఋతువులును ప్రాణులకు రోగము లొపాదించును. జననాశమగుట కవకాశము లెక్కువ. తన్నివృత్తికై చండికా పూజ లొనర్ప వలెనని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ఈ దినములలో హవిష్యాశనము కాని - యేకభుక్తమును కాని యొనర్పవలెనట: చండి పారాయణము నందు యజమాని తొమ్మిది మందిని నియోగింపవలెను. ఐదు మందిని వక్షంతరము. మువ్వురుండ వచ్చును. యజమాని చాల యశక్తుడైనచో - ఒక్కనినే నియోగించి పని జరిపించుకొనవచ్చును. కలశ స్థాపనము చేయవలెను. వేదిక యందు చతుర్హస్తములుగల - అంబికను స్థాపింపవచ్చును లేదా అష్టాదశ భుజయైన దుర్గాదేవిని ప్రతిష్ఠింప వచ్చును. నవార్ణ మంత్రయుక్తమైన యంత్రము నుంచుటయు దోషముగాదు. తొమ్మిది దినములు విధి యుక్తముగా దేవికి పూజలు చేయింపవలెను, అన్నదానము విరివిగానుండుట విధి. మాంసా శనులు దేవికి మాంసమునే వినియోగింపవచ్చును. హోమమునకై త్రికోణమైన గుండమును త్రవ్వింపవలెను. యజమానికి భూశయనము శాస్త్రసమ్మతము. ఈ దినములలో కుమారి పూజనము ముఖ్యమైనది. దినమొక్క కన్యను

పూజింపవచ్చును. ఏకైకవృద్ధిగా నర్పించుటయు విధ్యంతరము. ఒక సంవత్సరము వయసుగల బాలికకు కుమారి యని పేరు. రెండు వర్షముల ఈడుగల బాలిక కుమారిక. మూడేండ్ల వయసుది కల్యాణి. చతుర్వార్షిక రోహిణి. ఆరేండ్ల యావిడకు కాళిక యని పేరు. చండిక సప్తవర్షములు గలది. పదేండ్ల వయస్సున నున్నది సుభద్ర. పదేండ్లు దాటిన స్త్రీ కుమారి పూజకు పనికిరాదు. ఈ కుమారికా పూజనమునందు వివిధ ఫలములు చెప్పబడినవి. వాంఛితార్థసిద్ధికి సుభద్రను బూజింప వలెను. రోహిణి రోగనాశ మొనర్చును. కల్యాణి సర్వకామితార్థ ప్రదాయిని. కాళిక శత్రువినాశ మొనర్చును. హీనమైన యంగములుగల యాడుది అర్చనమునకు పనికిరాదు. కుష్ఠరోగము కలది యును - వ్రణాంకితయుకూడ. కుమారికి శరీర మందు దుష్టవాసన యుండరాదు. గుడ్డిది బనికి రాదు. కురూపియు - బహురోమయు అనర్హులు. క్షమ పనికిరాదు. గోళకయు నింద్య. కన్యక యిట్లుండవలెను.

"ఆరోగిణీం సురూపాంగీం,

సుందరీం, వ్రణవర్జితాం
యేకవంశ సముద్భూతాం, కన్యాం

సమ్యక్తృ పూజయేత్"

(మిగత 9 వ పేజీల)

(3 వ పేజీ తరువాయి)

బ్రాహ్మణులు - బ్రాహ్మణ కన్యకలనే పూజింప
వలెను. శూద్రులు వర్ణచతుష్టయము నర్చింప
వచ్చును. నవరాత్రము లొనర్ప శక్తి లేనివాడు -
అష్టమియం దైనను విశేషార్చనము లొనర్ప
వలెను. దక్ష యజ్ఞ వినాశినియైన భద్రకాళి
జన్మించిన దష్టమినాడే. తొమ్మిది రాత్రు లుపవ
సించుటకు శక్తి చాలనివాడు సప్తమ్యష్టములు -
నవమి - ఉపవసించవలెను. ఈ వ్రత మొనర్పని
వారికి దారిద్ర్యము బ్రాప్తించునని శాస్త్రమన్నది.

రాజ్యభగ్నిష్టుడైన రాముడీ నవరాత్ర వ్రతమును
జేసెనట! సీతా విరహము నశించుటకు దేవీ
పూజనమే కారణమనియు మరియొక మాట.

రాముడు రాజ్యసుఖ మందుటయు దేవీ మహాత్మ్య
ముతోనే. రామునకీ వ్రతమును బోధించినవాడు
నారద మహర్షి. ఇందుగ్గుడు వృత్తాసురుని సంహార
మొనర్చుటకీ వ్రతమునే చేసెనట! విశ్వామిత్ర -
వశిష్ట - భృగు - కశ్యపాదులగు ఋషులు - దేవీ
కరుణచే సంవర్ధితులు. దారను బోగొట్టుకొన్న
బృహస్పతి దేవీ వ్రతమును జేసెను. త్రిపురా
సురులను వధించుటకు ముందు - పరమశివుడు
దేవిని సంతోషపెట్టెను. ఇంకను పురాణములలో
యెందరెందరో - యీ వ్రతమును చేసినట్లు కథ
లున్నవి. మనకు శాస్త్రము లనేకములు. కథ
లనేకములు. వ్రతములు దిక్కులేనన్ని. ఎవడేది
నమ్మిన వానికదే వ్రతము.

సంపాదకీయము

రామోపాసన ఆంధ్రదేశ మందున్నంతగా నితర రాష్ట్రములలో లేదని చెప్పవచ్చును; దానికి కారణము రాముడాంధ్రదేశమందలి యనేక ప్రదేశములలో సంచరించుటయే. కేరళదేశమందు కృష్ణభక్తికే విశేషమైన వ్యాప్తి. జయదేవుని గీతములకు విపులమైన ప్రచారమున్నది. శాక్తము గూడ నెక్కువ. కన్నడములో - ద్వైతభక్తులు విఠలమూర్తి నెక్కువ ప్రచారముచేసిరి. వీరకైవులు శివ పరత్వమును బోధించిరి. తమిళమునందును రామభక్తులు చాలమంది యున్నారు. బెంగాల్, ఒరిస్సా మొదలగు రాష్ట్రములలో కృష్ణభక్తికే పట్టాభిషేకము. సమర్థ రామదాస స్వామి మహారాష్ట్రమున రామభక్తిని కొంత ప్రచారమునకు దెచ్చెను. కాని యాదేశమున పాండురంగ భక్తులే యెక్కువ. ఉత్తరహిందూస్థానములో ముఖ్యముగా కృష్ణభక్తికి బహుళ వ్యాప్తిదెచ్చినవాడు వల్లభాచార్యుడు. ఇతడు కృష్ణదేవరాయలకు సమకాలికుడు. హిందీలో 'అష్టభావ' కవులు ప్రసిద్ధులు. వీరందరు 'వల్లభుడు' ప్రసాదించినవారే. భాగవతకర్త "సూరదాసు" వల్లభుల శిష్యుడు. మీరా వల్లభుల శిష్యురాలు. ఈ సంప్రదాయస్థులు నారీ వేషములతో నుందురు. వీరి పీఠములు గుజరాతులో

నెక్కువ. వీరు కృష్ణునకు ప్రతినిధులని వారి శిష్యుల విశ్వాసము. గురువుల పాదతీర్థమును గూడ గైకొందురు. నమలిన తమ్మునుగ్రహించు నాచారమున్నది. అంతరంగ సేవయు గలదు. ఏకాదశినాడు గూడ తాంబూలసేవన మొనర్తురు, వల్లభుల నానాటి కాశీపండితులాక్షేపించిరి. కాని విశ్వనాథుడే వల్లభుడు మహాభక్తుడని సాక్ష్యమిచ్చినాడు.

వల్లభుడు గొప్ప పండితుడు. ఇతని "అణుభాష్యము" ప్రసిద్ధమైనది. మరికొన్ని గ్రంథములు వీరిపేరనున్నవి. వల్లభుడొక ఆహార్య వ్యక్తి. సామాన్యుల మనస్సుల కందడు. "స్వామి నారాయణ, మతము వేరొకటి యున్నది. వీరును కృష్ణాపాసకులే. వల్లభుల మతములోని కొన్ని యాచారములను ఖండించుటకిది మొదలయ్యెను. "మహానుభావ" సంప్రదాయము మరియొకటి యున్నది. దీనిని నిర్మించినవాడు కృష్ణభట్టు. ఈ మతస్థులు నల్లని గుడ్డలను గట్టికొందురు. వీరు సన్యాసులే. కాని "క్షౌరము" నిషిద్ధముకాదు. కృష్ణ, దత్తాత్రేయులను వీరుపాసింతురు. "కృష్ణ చరితామృతము", "లీలానిధి", "లీలామృతము" అను కొన్ని గ్రంథములు వీరి తత్వమును బోధించును. "హరిదాసు"

మతమని యొకటన్నది. ఈ సంప్రదాయస్థులు బృందావనములో నున్నారు, “రసికపదము”, “సాధారణ సిద్ధాంతము” మొదలగునవి వీరి గ్రంథములు.

“రాధా వల్లభ” మతము మరియొకటి. అక్కర సమకాలికుడై “హరిదాసు” - యీ సిద్ధాంతమును ప్రచారములోనికి దెచ్చెను. బృందావనమందు రాధా కృష్ణులను ప్రతిష్ఠ చేసినదీతడే. ఇంద్రియ సుఖమును భక్తితో సమన్వయపరచుటకు వల్లభా చార్యుడొనర్చిన ప్రయత్నమును వీరు గూడ నంగీకరించిరి.

హరిదాసు సమాధి బృందావనంలో గలదు. “భక్తిమాల”, “జీవదళ”, “వేదగానం” అని కొన్ని గ్రంథములు వీరివి ఉన్నవి. కృష్ణ తత్వమును ప్రతిష్ఠించిన వారిలో “నింబార్కుడు” ప్రధానుడు. వారి భాష్యమును - ఔరంగజేబు నాశనముచేసెను. జయదేవుడీ సంప్రదాయమునకు చెందినవాడే. వీరికి భాగవతము ప్రమాణ గ్రంథము. నింబార్కు సిద్ధాంతము ననుసరించు వారు నేటికిని గోకులము, బృంద మొదలగు

ప్రాంతములలో గలరు. ఈ మతస్థులు పరమ శాంతులు. భక్తిలో నాయక నాయకీ భావము ముఖ్యము. “రత్నమాల”, “రత్నమంజరి” - మరికొన్ని గ్రంథములు వీరి సంప్రదాయమును బోధించును. శుకుడే భాగవత మతమును నొక సిద్ధాంతమును ప్రవర్తింపజేసెను. శుకమహర్షి వ్రాసిన “సూత్ర భాష్యము” కూడ నొకటి యున్నదట!

మీరా సంప్రదాయము గుజరాతునందెక్కువ ప్రచారమునందున్నది. బెంగాలులో చైతన్యుడు కృష్ణభక్తిని ప్రచార మొనర్చెను. వీరికి భాగవతము, భగవద్గీత ప్రమాణ గ్రంథములు. సాధారణముగా కృష్ణ భక్తులను ఉత్తరహిందూస్థానములో “గో స్వాము”లని వ్యవహరింతురు. “రూపగోస్వామి” ప్రసిద్ధుడైన రచయిత, అలంకారికుడు. కృష్ణ మతమును ప్రచారమొనర్చిన మతములెన్నియో బెంగాలు దేశమున గలవు.

కృష్ణదేవత చిత్రపురుషుడో - కృష్ణభక్తియు నంత చిత్రమైనది. దాని నర్థముచేసుకొనుటకు సామాన్య హృదయములు చాలవు.

— మహాకవి: పుటవరి

సంపాదకీయము.

కృష్ణదేవరాయలు జగద్ధితమును పండించు చున్న రోజులు. ఒకసారి యాతడు కంచికి వెళ్ళెను. అప్పుడాతని యిరువురు దేవేరులు అతనివెంట నున్నారు. రాయలు వరదరాజస్వామి ఆలయమున ప్రవేశించినాడు. అప్పుడు రాయలతో నొక యాచార్య దీక్షితుడున్నాడు. యాతడొక్క శ్లోకము నాశువుగా జెప్పెను. రాయల భార్యయైన తిరుమల దేవిని చూచి ఆమె లక్ష్మీదేవియను సందేహము వరదరాజస్వామికే కలిగినదట! తన వక్షస్థలమున నున్న లక్ష్మీ ఏమైనదో చూచుకొనుటకు - అతడు తలవంచినాడట! అనగా "తిరుమలాంబ లక్ష్మీదేవి వలెనున్నదని తాత్పర్యార్థము. ఈ రచనమునకు రాయలెంతయో సంతోషించెను. అనాటినుండి ఆచార్య దీక్షితులకు "వక్షస్థలాచార్య"డను బిరుదు వచ్చినది. అతని కిరువురు భార్యలు. చిన్నభార్య వైష్ణవ మతమునకు జెందినది. ఆనాడు ఆదైవులు వైష్ణవులుగను వైష్ణవులు ఆదైవులుగను మారుటకు అవకాశములుండెను. అప్పుయ్య దీక్షితుల బంధువు "వెంకటాధ్వరి" వైష్ణవుడు. విశ్వగుణాదర్శమును వ్రాసినాడు. నేటికినీ బళ్ళారి ప్రాంతములలో కొన్నిచోటల ద్వైతాద్వైతులకు సంబంధములున్నవి. తెలంగాణాయందును "నల్ల కొండ, నిజామాబాదు" ప్రాంతములలో నిట్టి

సంబంధములు గలవు. అభిప్రాయ భేదములకు - ఆచారములతో ముడిబెట్టుకొని - వేరువేరు కృత కములైన మతములను గల్పించుకొని బాధపడు చున్నది మనమే. వైష్ణవ మతమునకు చెందిన భార్యకు "రంగరాజాధ్వరి" అను కుమారుడు గల్గెను. ఈతని కుమారుడే అప్పయ్య దీక్షితుడు. విజయనగరకాలములో వైదికమతమును నిల్పిన - అద్వైత మూలస్తంభములు ముగ్గురు. విద్యా రణ్యుడు - సాయణుడు - అప్పయ్య దీక్షితుడు. ఈతడు జన్మించినది, "అడయప్పాలం" అను పల్లెటూరునందు. "సర్వతంత్ర స్వతంత్ర" అను బిరుదు అప్పయ్య దీక్షితునకుండెను. న్యాయ శాస్త్రమునందును, మీమాంసమందును - వ్యాకరణ ములోను దీక్షితులు మహాపండితులు. అతని గంధ్రములు సుమారు నూటనాలుగున్నవి. పుండరీక వాజపేయ యాగము లొనర్చినవాడు. వీరి తండ్రి గూడ విశ్వజిద్యాగ మొనర్చెను. వ్యాకరణమందు భట్టోజీ దీక్షితులు మహాపండితుడు. అతడు మీమాంసను చదువుటకు దక్షిణదేశమునకు వచ్చి నాడు. అతడప్పయ్య దీక్షితులనాశ్రయించెను. భట్టోజీ దీక్షితులప్పటికే ప్రౌఢమనోరమయను వ్యాకరణ గ్రంథమును రచించినాడు. దాని పఠన పాఠన ములు దేశమున జరుగుతున్నవి. భట్టోజీ వచ్చు

వేళకు దీక్షితులు ప్రాథమికమనోరమను పాఠముచెప్పుచున్నారు. ఒకచోట దీక్షితులనితడు ఖండించుచుండెను. దర్శనార్థమైవచ్చి. దీక్షితులతోవాదమునకు తొడరినాడు. “ఇంత యభినవేశముతో వాదించుచున్నావు! నీవేం భట్టోజీ దీక్షితునివా?”యని దీక్షితులు ప్రశ్నించినాడు. అవునని అతడు చెప్పినాడు. నాటినుండి పరిచయమయినది. భట్టోజీ దీక్షితులచెంత మీమాంస శాస్త్రమును చదివినాడు. అనాడు వేలూరిపాలకుడు చిన్నబొమ్మ నాయకుడు. అతడప్పయ్య దీక్షితునకు కనకాభిషేక మొనరించెను. దీక్షితుల ధనమంతయు దేవాలయ నిర్మాణములకై వినియోగముచేసిరి. వీరెంత పండితులో అంత భక్తులు. శివుడన్నచో కాతని ప్రాణములు లేచివచ్చును. ఒకసారి తనకు శివభక్తి ఎంతయున్నదో పరీక్షించుకొనవలెనని దీక్షితులకు కోర్కెగలిగినది. వారు తమకు పిచ్చిపట్టించుకొనుటకై ఉమ్మెత్తకాయల రసమును త్రాగి తామప్పుడాడు మాటలను రాసిపెట్టవలసినదని శిష్యుల కాజ్ఞాపించినాడు. ఆ స్థితిలో వారు చెప్పినదే “ఉన్నత్తపంచశతి”. శివభక్తి ఎంతయున్నదో విష్ణుభక్తి గూడ దీక్షితుల కంతేగలదు. శివసారమ్యమును స్థాపించుచు వారు శ్రీకంఠ భాష్యమును వ్రాసిరి. కానీ విష్ణుభక్తి ప్రబోధకములైన శ్రుతిములెన్నియో జేసెను. వానిలో “వరదరాజాష్టకము” ప్రసిద్ధము. అలంకార శాస్త్రములో గూడ వీరి గ్రంథములున్నవి. అర్థచిత్ర మీమాంసకువలయానందము ప్రసిద్ధములు. ఈ రెండు గ్రంథములను పండితరాయ జగన్నాథుడు ఖండించెను. ఆ ఖండించుటలో పరస్పరాగతమైన వైషమ్యమే కలదని స్పష్టము. దీక్షితులకు వేదాంతదేశికులన్నచో మహాగౌరవము. వారి యాదవాభ్యు

దయమునకు దీక్షితుల వ్యాఖ్యయున్నది. “ప్రబోధచంద్రోదయ వ్యాఖ్య మరియొకటి అప్పయ్య దీక్షితుల సమకాలికుడు కుమార తాతాచార్యుడు. ఈతడు తిరుమల తాతాచార్యుల మనుమడు. వీరినే “కోటికన్యాదానం” తాతాచార్యులనిపిలుతురు. ఇతనికిని దీక్షితులకును ప్రబలమైన స్పర్థలుండెడివి. పాండిత్య స్పర్థలుమాత్రమే చిదంబర దీక్షితులకు క్షేత్రమన్నచో గొప్ప యభిమానము. అతడొకా నాకళ్లొకమునతానుమరిణించినవెనుక తనబూడిదను చిదంబర వీధులలో జల్లవలెనని ప్రార్థించినాడు. శివభక్తులు దానిని త్రొక్కెదరట! దానితో దనకు కైవల్యప్రాప్తియగునట! ఇట్టి మర్మస్పృశములైన రచనలు దీక్షితులవారి వెన్నియోగలవు. దీక్షితులొంద్రుడు. విజయనగర కాలమున వీరిపూర్వులు దక్షిణ దేశమునకు తరలిపోయినారు. “అంద్రత్వ మాంద్రభాషా చనాల్పస్య తపసఃస్ఫులం” అని దీక్షితులు చాటిచెప్పెను. అంద్రుడై పుట్టుట గొప్ప యదృష్టమట! అంద్రభాష మాట్లాడగలుగుట గొప్ప తపస్సుట! పిచ్చివాడు.

ఈనడుమ వారి జన్మసంచిక యొకటి తమిళదేశమునుండి వచ్చినది. దానిలో ప్రసిద్ధులు వ్యాసములను రచించినారు. తెలుగు, ఇంగ్లీషు, తమిళములలో వ్యాసములున్నవి. ఒక్కొక్క డొక్కొక్క విషయమును సాధికారముగా జెప్పెను. గీర్వాణమునందును గొన్ని వ్యాసములున్నవి. ఈ సంచిక కామకోటి పీఠాధిపతులు ఆశీర్వాదించిరి. అచ్చముచ్చటగా నున్నది. మెదడునకు మేత.

